

เราจะปล่อยตัวให้กิเลสตามหน
 ลากตัวไม่ลากตัวมาอยู่อย่างนี้หรือ
 ทำไมจึงไม่ใช้ปัญญาพิจารณาดู
 ความเมื่อนมา ความเมื่อนอยู่ และความเมื่อนไม่
 ในชาติถึงทวงของตัวเราม้าง

บทธรรมจาก ๖๖๖๖๖๖

พระธรรมปิฎก

พระพรหมบัณฑิต

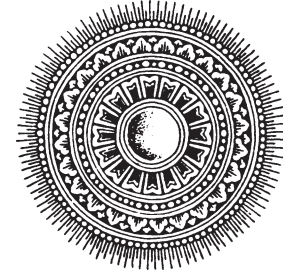
พิษกระแสนโลก

บทธรรมจาก ๖๖๖๖๖๖

วัดป่าบ้านค้อ
 ต.เขื่อน้ำ อ.บ้านฝาง จ.อุดรธานี

พิพิธภัณฑ์โลก

พิพิธภัณฑ์โลก

วัดป่าบ้านค้อ
ต.เขื่อนน้ำ อ.บ้านฝ้อ จ.อุดรธานี

พินกระแสโลก

ISBN 978-616-348-024-8

ประพันธ์เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๓๑

ฉบับปรับปรุงรูปเล่มใหม่แต่คงเนื้อหาเดิม ตุลาคม ๒๕๕๖

วัตถุประสงค์ เพื่อน้อมบูชาคุณหลวงพ่อดุล ธิปุปปญโญ
เนื่องในวาระครบรอบ ๕ ปี วันละสังขารของหลวงพ่อดุล
เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๖

จำนวนพิมพ์ ๓,๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์ คณะศิษย์หลวงพ่อดุล ธิปุปปญโญ

ขอสงวนสิทธิ์ในการคัดลอกหรือพิมพ์ซ้ำเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้
กรุณาติดต่อ วัดป่าบ้านค้อ ต.เขื่อน้ำ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี ๔๑๑๖๐
โทร. ๐๔๒-๒๕๐-๗๓๐ ถึง ๒, ๐๘๙-๔๑๖-๗๘๒๕, ๐๘๕-๔๕๓-๓๒๔๕
อีเมลล์ watpabankoh@gmail.com www.watpabankoh.com

ทำอาร์ตเวิร์คและพิมพ์ที่

horatanachai

๓๓/๒๘ ซอยเพชรบุรี ๕ ถนนเพชรบุรี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐๒-๒๑๕-๙๖๘๑, ๐๘๐-๒๐๑-๒๒๗๗, ๐๘๑-๔๐๘-๑๕๗๘

โทรสาร ๐๒-๒๑๖-๙๖๖๕

email: horatanachai@gmail.com

หลุดออกจากโลก คือ ใจรักธรรม
ที่เมืงหลักประกันตามความเมืงจริง
นี่เมืงเด็กร่องฆราวาสเส้นทาง
ของผูจะหนีไปจากอภิสงสาร

พระอาจารย์คุณ วิเศษคุณ

อัฐิที่ปรสภาพเป็นพระธาตุ

คำปรารภ

ขอขอบใจ ที่ได้มาพบเห็นคณะศิษย์ที่อเมริกา และขออนุโมทนากับศิษย์ทุกคน ที่มีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติธรรม ถึงจะล้มลุกคลุกคลานกันอยู่บ้าง แต่ทุกคนก็มีความพยายาม ไม่ท้อถอยลดละ แม้มีกิจการงานภายนอกที่จะต้องทำอยู่เต็มมือแต่ก็ยังสามารถหาเวลาชำระระยะสั้นๆ ปฏิบัติกันด้วยความตั้งใจ นี้แสดงถึงความมั่นคง ในการปฏิบัติของศิษย์ทุกคน ที่มีความใฝ่ใจ ไม่ลดละ ในการปฏิบัติไม่ถือเอางานภายนอกมาเป็นเครื่องอ้างเพื่อออกตัว ไม่ถือว่างานนั้นเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติธรรมแต่อย่างใด

ดังได้เห็นมาแล้วอย่างเต็มตาเต็มใจ เมื่อผู้เขียนได้พักอยู่ที่อเมริกาในช่วงเวลาอันสั้น ทุกคนที่ทราบข่าว ถึงจะอยู่ไกลกันคนละรัฐคนละเมือง ก็ยังเสียสละงานภายนอกมาประกอบงานภายใน จึงเหมือนกับเพชรพลอยที่มีคุณค่าอันสูง ถึงจะไปตกอยู่ในที่ไหนประเทศใด ก็ยังมีคุณค่าอยู่ในประเทศนั้นๆ นี่ฉันใด คณะศิษย์ที่อยู่ในอเมริกา ก็ยังสามารถรักษาคุณค่าในสายเลือดของชาวพุทธไว้ได้อย่างมั่นคง

ฉะนั้น ขอให้คณะศิษย์ทุกคน จงพยายามช่วยตัวเองในการปฏิบัติธรรมให้มากที่สุด อุบายธรรมอย่างใดที่ครูอาจารย์ได้สอนเอาไว้แล้ว จงนำธรรมะนั้นมาปฏิบัติให้เป็นประโยชน์แก่ตัวเอง ใช้ปัญญาพิจารณาให้แยกกายให้จิตได้รู้เห็นอย่างมีเหตุมีผล จะเป็นเรื่องภายนอกเรื่องภายใน ไกลใกล้ หยาบละเอียด ก็ให้พิจารณาด้วยปัญญาไปตามความเป็นจริง และให้เป็นที่ไปตามหลักสัจธรรมเป็นเรื่องๆไป

พร้อมนี้ขอให้คณะศิษย์ทุกคน จงมีความรู้แจ้งเห็นจริงตามความเป็นจริง มรรคผลใดพอที่จะรู้เห็นได้ในชาตินี้ ก็ขอให้สมกับความตั้งใจจริงไว้นั้นเทอญ

(พระอาจารย์ทูล ชีปุปญโญ)

สารบัญ

	หน้า
พินกระแสนโลก	๑๓
ปัญญาความรู้รอบในการเชื่อถือ	๑๕
จงเลือกครูเลือกธรรม	๑๘
ศึกษามรรค ๘ ให้เข้าใจ	๒๕
ทำสมาธิไม่ถูกหลักจึงเพี้ยนไปไม่รู้ตัว	๓๖
มีปัญญาในการฟังธรรมจึงจะได้ผล	๔๑
จะรู้เห็นคุณค่าของธรรมด้วยปัญญา	๔๔
ศึกษาเรื่องของพระอริยเจ้าให้เข้าใจ	๔๖
ตีความหมายของมรรค ๘ ให้ถูกต้อง	๔๘
อย่าเข้าใจอย่างไร้เหตุผล	๔๙
อย่าประมาทในชีวิต	๕๓
อบรมจิตตนเองด้วยปัญญา	๕๕
ความฉลาดย่อมเกิดขึ้นจากปัญญาตน	๕๙
ความเข้าใจที่สับสน	๖๓

	หน้า
อยู่ในโลก ออย่าหลงโลก	๖๙
ความทุกข์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้	๗๑
ดับทุกข์และเหตุให้เกิดทุกข์ได้ด้วยปัญญา	๗๕
ฝึกปัญญาให้ฉลาดเหนือกิเลสตัณหา	๘๐
จะหาความสุขจากกามไม่พบ	๘๒
ตัณหาพาให้เกิดทุกข์ตลอดไป	๘๕
ต้องเข้าใจหลักสมมติ	๙๐
บทสรุป	๙๓

*ความรู้ทุกข์ เห็นทุกข์
 ดับทุกข์ทำนั่นแหละ
 จึงจะมีความเป็นอริยทรัพย์ในการเกิด
 และจึงจะมีช่องทางตัดกระแสแห่งความเกิด
 ได้อย่างง่ายดาย*

พืชมงคลเสนาโลก

พจนานุกรม

ผู้เขียนขอทำความเข้าใจกับท่านผู้อ่านสักเล็กน้อย เพราะท่านก็ได้ได้อ่านหนังสือธรรมะมามากแล้ว และได้ฟังธรรมะจากครูอาจารย์มาหลายท่าน หนังสือธรรมะแต่ละเล่มครูอาจารย์แต่ละท่าน อาจมีสำนวนในการเขียน สำนวนในการแสดงธรรมไม่เหมือนกัน ฉะนั้นขอเราจงเป็นผู้มีเหตุผลอยู่ในตัว สามารถจับเอาข้อธรรมะจากการอ่านและข้อธรรมะที่ท่านแสดงไปให้เป็นประโยชน์ ใช้ปัญญาพิจารณา วิจัย วิเคราะห์ ใคร่ครวญให้แยบคาย ให้แน่ใจตัวเองอย่างสมเหตุสมผล ทั้งนี้ก็อาศัยสัมมาทิฐิ คือปัญญาที่เห็นชอบของตัวเองเป็นหลักสำคัญ เป็นหลักประกันความผิดถูก ก่อนที่เราจะนำธรรมะบทนั้นๆ มาปฏิบัติด้วยความแน่ใจ ถ้าไม่พิจารณาให้ดี ความผิดพลาดในการตัดสินใจย่อมเกิดขึ้นได้ เหมือนกับคอมพิวเตอร์ที่ตั้งไว้ผิด การทำงานและผลของงานที่ออกมา ก็ย่อมผิดไปตามๆกัน

นี่ฉันใด ถ้าจิตเป็นมิจฉาทิฐิ มีความเห็นผิดอยู่แล้ว ความเข้าใจผิดย่อมแฝงอยู่ในจิต ยากที่จะรู้ตัว ถึงจะมีเหตุผลอยู่บ้างก็เป็นเหตุผลที่ผิดๆ อยู่นั่นเอง ฉะนั้น ความไม่แยบคาย

ในการใช้ปัญญา จึงมีโอกาสให้จิตกลายเป็นมิจฉาทิฐิไปได้ง่ายที่เดียว ถึงจะมีข้อมูลที่เป็นธรรมที่เป็นจริงอยู่ก็ตาม เมื่อจิตยังมีมิจฉาทิฐิอยู่แล้ว ธรรมที่เป็นของจริงก็กลายมาเป็นของปลอมไปได้

ปัญญาความรู้รอบในการเชื่อถือ

การภาวนาปฏิบัติ เป็นอุบายที่ละเอียดอ่อน ต้องใช้ความรู้รอบตัวในทุกๆด้าน เพื่อป้องกัน ความเข้าใจผิด ความเห็นผิดซึ่งอาจเกิดขึ้นกับจิตในบางกรณี มิใช่ว่าความรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ จะเป็นการถูกต้องไปเสียทั้งหมด เพราะความรู้ที่ย่อมเกิดขึ้นจากสองประการ คือความรู้ที่เกิดขึ้นจากสัมมาทิฐิและความรู้ที่เกิดขึ้นจากมิจฉาทิฐิ ความรู้ทั้งสองอย่างนี้ให้ผลต่างกัน

ถ้าหาก ความรู้เกิดขึ้น จากปัญญาความเห็นชอบ ความรู้ที่ย่อมเป็นไปเพื่อความเจริญในการปฏิบัติธรรม และเป็นไปเพื่อ มรรคผลนิพพาน ถ้าความรู้ ที่เกิดขึ้นจากมิจฉาทิฐิคือความเห็นผิดแล้วการภาวนาปฏิบัติก็ย่อมเป็นแนวทางที่ผิดตลอดไป โอกาสที่จะเข้ากระแสธรรมนั้นยากมาก

ฉะนั้น นักปฏิบัติต้องมาเข้าใจในต้นทางทั้งสองนี้ไว้ให้ดี บางทีมีความเข้าใจผิดก็จะได้แก้ไขให้มีความเห็นที่ถูกต้องทันต่อเหตุการณ์ เพราะในปัจจุบันนี้มีนักปฏิบัติ ถกเถียงกันในเรื่องความรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ยังไม่มี

มติเป็นเอกฉันท์เป็นไปในอุบายเดียวกัน ทุกคนย่อมมีความมั่นใจในตัวเองว่าความรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติของตนถูกต้อง ถ้าหากความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นสัมมาทิฐิ คือความเห็นที่ชอบธรรมตามเหตุผล ผู้เขียนก็ขออนุโมทนามาในที่นี้ด้วย

ถ้าหากความรู้ที่เกิดขึ้นจากจิตที่เป็นมิถิชาทิฐิ ก็ยากที่จะมีผู้ชี้แนะให้เราเข้าใจได้ เพราะจิตที่เป็นมิถิชาทิฐิ ย่อมมีความเห็นไปหน้าเดียว ไม่ยอมรับฟังเหตุผลของคนอื่น ตัวเองรู้มาอย่างไรก็ตั้งคือถือมั่นเชื่อแต่ความรู้ของตนฝ่ายเดียว จึงเป็นผู้มีมานะทิฐิสูง ไม่ยอมก้มหัวให้ใคร แสดงตัวเป็นผู้เด่นในวงการปฏิบัติอย่างออกหน้าออกตา ทำตัวเป็นผู้ฉลาดรู้รอบในสังขารอย่างทั่วถึง จึงยากในการที่จะแก้ไขเพื่อให้คนประเภทนี้รู้สึกตัว

ศรัทธาความเชื่อจากความรู้ของตนนั้นมีมาก แต่ก็ขาดปัญญาความรู้รอบในความเชื่อของตน จึงกลายเป็นศรัทธาวิปริตฝังจิตโดยไม่รู้ตัว ถ้าจิตมีความเห็นผิดอย่างเดียวกัน ความเห็นผิดอย่างอื่นย่อมเป็นผลติดตาม ถึงจะมีความเข้าใจว่าตัวเองมีความเห็นถูกต้องแล้วก็ตาม ความเข้าใจประเภทนี้ย่อมทำให้จิตของนักปฏิบัติเกิดสัญญาวิปลาสไปไม่น้อยเลย

ฉะนั้น การภาวนาปฏิบัติจึงตั้งหลักสัมมาทิฐิคือปัญญาที่เห็นชอบไว้ให้ตรง เพื่อเป็นเข็มทิศชี้ทางปฏิบัติให้ถูกต้อง

มีความมึนงงในตน จะเป็นคนที่กลัวตลิดหัวใจ
มีความเชื่อมมั่นในเหตุผล จะพ้นจากความงมงาย
มีความซื่อใสเหตุผล จะเกิดความรู้สึกละเอียด
มีปัญญากายวิจิตร จะแก้ไขปัญหาลดอย่างรวดเร็ว
ปัญญาภายในใจไม่มี จะว่าแต่กล่าวก็สมควรแล้ว

บทที่ ๑๐๗๘ อหิงสา ปุณฺณโกส

จงเลือกครูเลือกรรรรม

ถ้าหากว่ายังไม่แน่ใจในอุบายการปฏิบัติของตัวเอง เราก็แสวงหาครูอาจารย์เป็นผู้นำ ถ้าหากได้ครูอาจารย์ที่มีความเห็นเป็นสัมมาทิฏฐิที่ชอบธรรม เป็นผู้ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้ การปฏิบัติของเราก็จะมีแต่ความเจริญและเป็นไปเพื่อมรรคผลนิพพานโดยถ่ายเดียว แม้ในชาตินี้ยังไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้ ก็ยังเป็นนิสัยเป็นปัจจัยส่งผลให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ในชาติหน้าเร็วขึ้น

ถ้าหากได้ครูที่เป็นมิจฉาทิฏฐิ มีความเห็นผิดเป็นผู้นำ การปฏิบัติของเราก็จะไม่ไปถึงไหน ก็จะเป็นไปตามบุญกรรมของนักปฏิบัติเอง **ฉะนั้น การแสวงหาครูจึงเป็นสิ่งสำคัญอยู่มาก เพราะเป็นต้นทางที่เราจะได้ก้าวไป**

ถ้าก้าวเข้าสู่เส้นทางที่ถูกในเบื้องต้นแล้ว จึงถือว่าเป็นผู้มีความโชคดี เหมือนกับการเล่นรถตุ๊กตุ๊ก ก็ไม่เสียเวลาในการเดินทางและจะถึงจุดที่เราจะต้องไปไม่ช้าเลย ถ้าหากเล่นรถผิดเลนที่เป็นเส้นทางที่ไม่เคยรู้มาก่อน แต่เข้าใจว่าเป็นเลนที่ถูก ในที่สุดก็ทำให้เราเสียเวลาและยังไปไม่ถึงที่เราต้องการได้เลย

นี่ฉันใด ขณะนี้ เราได้ก้าวเข้าสู่ เลนสัมมาทิฏฐิ หรือเรากำลังเดินอยู่เลนมิจฉาทิฏฐิ นี้ก็ขอให้เราใช้ปัญญาพิจารณาตรวจตราดูตัวเองเพราะจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติอยู่ตรงนี้ ถ้าหากวางพื้นฐานไว้ผิด การปฏิบัติก็ต้องผิด จึงยากแก่การแก้ไขหรือชาตินี้ทั้งชาติอาจแก้ตัวไม่ได้เลย

เรื่องการปฏิบัติที่เป็นสัมมาทิฏฐิหรือเป็นมิจฉาทิฏฐินี้ มีประวัติมาแล้ว ในครั้งพุทธกาล ยังมีคณาจารย์ที่มีบิรวารให้ความเชื่อถือไม่น้อยเลย และมีความมั่นใจว่าผู้สอนแต่ละแห่งพอเชื่อถือได้ เพราะเคยเป็นครูอาจารย์ของเรามาแล้ว และได้ปฏิบัติติดต่อกันมาอย่างนี้ จึงพร้อมที่จะปฏิบัติตามอุบายนี้ตลอดไป ใครจะว่าอย่างไรก็ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงอุบายนี้เลย

นี่คือความเชื่อถือที่ขาดปัญญา ไม่มีความรู้รอบในเหตุผล จะเชื่ออะไรก็เชื่อโดยไม่มีวิจารณญาณ ไม่มองซ้ายมองขวา เห็นคนอื่นเขาเชื่อก็เชื่อตามเขา เห็นคนอื่นเขาไปก็ไปตามเขา เห็นคนอื่นเขาว่าดีก็ดีตามเขา ได้ยินว่าการภาวนาปฏิบัติอย่างนี้ตรงต่อมรรคผลก็เชื่อตามเขา นี่คือไม่มีหลักเหตุผลในตัวเองเลย จึงกลายเป็นผู้มกมายโดยไม่รู้ตัว จะฟังตัวเองไม่ได้ตลอดชาติ เพราะความสามารถทางสติปัญญาของตัวเองไม่มี จะถึงมรรคผลนิพพานได้อย่างไร และบุคคล

ที่ภาวนาแล้วมีความเห็นอย่างนี้มีไม่น้อยเลย จึงเกิดความ
คิดเห็นในอุบายการปฏิบัติไม่ตรงกัน จึงได้เกิดความขัดแย้ง
กันขึ้นในวงการปฏิบัติเอง

นี่เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้มีเจ้าสำนักเกิดขึ้น ใครก็เชื่อมั่น
ในอุบายการปฏิบัติของตนว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้อง จึงได้
จัดตั้งสำนักขึ้นเป็นของตัวเอง มีทั้งพระ มีทั้งฆราวาส ผู้หญิง
ผู้ชาย ใครมีความเห็นอย่างไรก็สอนกันไปอย่างนั้น ทุกคนก็มี
เหตุผลในการสอนเป็นอย่างดี แต่เหตุผลเป็นคนละอย่างกัน
แต่ละสำนักย่อมมีปรัชญาทฤษฎีให้ความเคารพเชื่อถือ ให้ความ
ความสนับสนุนไม่น้อยทีเดียว ผู้ที่ได้มอภกายถวายตัวเป็น
ศิษย์ ยอมรับเอาอุบายการปฏิบัติจากครูอาจารย์นั้นแล้ว ก็
หมดภาระในการแสวงหาครูเป็นผู้นำอีกต่อไป

ผู้กำลังแสวงหาครูอยู่ในขณะนี้ก็มีไม่น้อย ขณะนี้อยู่
ในชั้นศึกษาหาเหตุผล ฟังเทศธรรมขององค์นั้นบ้างองค์นี้บ้าง
หรือฟังจากท่านสวดๆ ร้องๆ บ้าง อ่านหนังสือธรรมะของท่าน
บ้าง ขณะนี้ยังจับเอาเนื้อธรรมะจากท่านองค์ไหนไม่ได้เลย
จึงเกิดความสับสนขึ้นแก่ตัวเอง ไปหาอาจารย์นั้นก็ว่าอย่าง
นั้น ไปหาอาจารย์นี้ก็ว่าอย่างนี้ ในที่สุดก็เป็นผู้ไม่มีหลักการ
ที่มั่นใจเป็นของตัวเอง จะรับเอาอุบายไหนมาปฏิบัติก็ยัง
ไม่แน่นอน

เดี๋ยววางอุบายนี้ไปเอาอุบายนั้น เดี่ยววางอุบายนั้นมา
ปฏิบัติตามอุบายนี้ นี่กำลังอยู่ในขั้นทดสอบแบบจตุรจตุร
ยังไม่แน่ใจว่าจะเอาอุบายการปฏิบัติจากครูอาจารย์องค์ใด
ในที่สุดก็เป็นผู้ไม่มีหลักการที่เป็นอุบายนำมาปฏิบัติที่แน่นอน
แม้แต่คิดว่าอาจารย์นั้นว่าอย่างนั้น อาจารย์นี้ว่าอย่างนี้
เอาธรรมะของแต่ละท่านเอาอุบายของแต่ละครูมาเทียบกัน
เมื่อเข้ากันไม่ได้ก็เกิดความสับสน **อาจจะเป็นเพราะตัวเอง
จัดระบบธรรมะ ไม่ถูกกับขั้นตอน ก็เป็นไปได้ เพราะ
อุบายธรรมะมีหลายขั้นตอนมีทั้งส่วนหยาบ ส่วนกลาง
ส่วนละเอียด อาจจะเป็นอย่างนี้ เราจับต้น ชนปลาย
เอาธรรมะส่วนหยาบ ไปเทียบกับธรรมะส่วนละเอียด
จึงทำให้ธรรมะไม่สอดคล้องกันจึงทำให้เกิดความเข้าใจผิด
ว่าธรรมะของครูอาจารย์ไม่เหมือนกัน**

ฉะนั้น เราจึงใช้ปัญญาพิจารณาเลือกเฟ้นธรรม
ให้เหมาะสม เป็นไปตามขั้นตอน ของธรรมะหมวดนั้นๆ
อย่างถูกต้องจึงจะนับได้ว่าเป็นผู้ฉลาดในการปฏิบัติธรรม

นี่เพียงให้ข้อคิดแก่ท่านเพื่อจะได้ใช้ปัญญาพิจารณา
ให้รอบคอบ ก่อนที่จะตัดสินใจนำเอาธรรมะมาปฏิบัติ ต้อง
รู้จักความหมายในธรรมบทนั้นอย่างถูกต้อง ให้มีความ
รอบคอบในเหตุผล เพราะนักปฏิบัติทุกคน ย่อมมีความ

ตั้งใจไปในจุดเดียวกัน คือต้องการความรู้แจ้งเห็นจริงใน
สังขารและหวังมรรคผลนิพพานด้วยกัน แนวทางการ
ปฏิบัติก็ให้เป็นสัมมาทิฐิคือความเห็นให้ตรง วางเป็น
พื้นฐานให้ถูกต้องในเบื้องต้น

ถ้าหากวางพื้นฐานไว้ผิด ถึงจะมีความเด็ดเดี่ยว
กล้าหาญในการปฏิบัติธรรม ก็ไม่มีผลดีอะไรในการปฏิบัติ
อย่างนั้นเลย ในที่สุดก็คิดออกตัวว่า วาสนาบารมีไม่พอ
ความคิดอย่างนี้ย่อมมีแก่ผู้สิ้นหวัง ไม่คำนึงถึงข้อปฏิบัติ
ที่ตัวเองได้วางไว้ผิดนั้นเลย

**ขึ้นชื่อว่าผิดแล้ว ถึงจะเข้าใจว่าถูก แต่ก็ผิดอยู่
นั่นเอง** เหมือนกับสร้อยปลอมที่มีขายอยู่ที่ต่างๆ ผู้ตาไม่
ถึงไม่รู้จักเนื้อทองของแท้ เพียงดูเป็นสีเหลืองก็เข้าใจว่าเป็น
ทองแท้ จึงได้ลงทุนซื้อเอาเต็มที สุดท้ายก็เป็นผู้ได้สร้อย
ปลอมโดยไม่รู้ตัว ถึงมีผู้ตาดีมองเห็น ก็รู้ว่าคนนั้นใส่
สร้อยปลอม เห็นว่าไม่ควรบอก ถึงบอกไปก็ไม่เชื่อ แล้วก็
ปล่อยไปตามเรื่อง นี่ฉันใด ธรรมที่เป็นของปลอมย่อม
เกิดขึ้นกับนักปฏิบัติได้ง่าย ถ้าไม่มีปัญญาที่ฉลาดรอบรู้แล้ว
ก็จะมีแต่กิเลสสังขารออกหลอกจิตตลอดไป จิตที่รู้เท่า
ไม่ถึงการณ์ ก็จะปักใจเชื่อตามกิเลสสังขารนั้นๆ อย่าง
ตายใจ ในที่สุดก็โอ้อวดว่าตัวเองภาวนาดี รู้เห็นอย่างนั้น

รู้เห็นอย่างนี้ เรื่องนรกสวรรค์ เรื่องมรรคผลนิพพาน
รู้ทั้งหมด ทั้งที่ตัวเองยังมีกิเลสตัณหาเต็มหัวใจ

**คำพูดที่ประกาศว่าตัวเองรู้นั้น เป็นความรู้
ที่จอมปลอม เป็นความรู้ของสังขารออกหลอกจิต เมื่อจิต
ไม่มีปัญญาเป็นเครื่องรู้รอบแล้วย่อมหลงมีความเข้าใจผิด
ในความรู้ของตัวเองอยู่มากทีเดียว ถึงท่านผู้รู้จริงมีอยู่
แต่เห็นว่าเขาไม่ยอมแก้ไข ก็จะปล่อยไปตามบุญกรรม
ของเขาเอง** เหมือนโรคมะเร็งที่แสดงตัวเต็มที่แล้ว ถึงจะไป
หาหมอให้การรักษา เมื่อหมอรู้ว่ารักษาไม่ได้ หมอก็จะ
พูดเอาใจคนป่วยว่า เอายานี้ไปกินที่บ้านเดี๋ยวก็หาย นี่ฉันใด
คนที่เข้าใจผิดว่าตัวเองภาวนาดีกว่าใครๆ ทั้งหมด เป็น
อัตรากิเลสโดยแท้ ถือว่าตัวเองใหญ่กว่าใครๆ แล้วครูอาจารย์
ท่านก็ปล่อยไปตามยถากรรม ที่จริงแล้วท่านก็อยาก
จะสงเคราะห์ เมื่อไม่ยอมรับความเมตตาจากท่านแล้ว ก็จะ
แก้ไขความเห็นผิดให้กลายเป็นผู้มีความเห็นถูกไม่ได้เลย
เหมือนคนป่วยไม่ยอมกินยาจากหมอนั่นเอง

ศึกษามรรค ๘ ให้เข้าใจ

นักปฏิบัติต้องศึกษาในองค์มรรค ๘ ให้เข้าใจ ให้เป็นไปตามหลักเดิมตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้แล้ว และเรียบเรียงไว้แล้วเป็นอย่างดี อย่าแก้ไขเปลี่ยนแปลง หลักเดิมมีอยู่อย่างไรก็ปฏิบัติไปตามนั้น เพราะการเรียงลำดับในองค์มรรค พระพุทธเจ้าทรงทราบดีว่าควรเอามรรคข้อไหนขึ้นต้น มรรคข้อไหนไว้กลาง มรรคข้อไหนไว้สุดท้าย

การปฏิบัติในองค์มรรคต้องตั้งหลักสัมมาทิฐิ คือปัญญาที่เห็นชอบไว้ในเบื้องต้น สัมมาสังกัปป การดำริพิจารณาใคร่ครวญในเหตุปัจจัย ก็เป็นไปตามหลักความจริงโดยชอบธรรม สัมมาทิฐิเป็นใหญ่เป็นประธานให้แก่มรรคทั้งหลาย เป็นพลังหนุนมรรคข้ออื่นๆให้อยู่ในความชอบธรรม ถ้าขาดความเห็นชอบอย่างเดียวนั้น มรรคข้ออื่นๆก็จะกลายเป็นมิจฉาไปได้ง่าย ๆ

ฉะนั้น ปัญญาความเห็นชอบจึงเป็นหลักสำคัญ เพราะเป็นข้อบังคับมรรคข้ออื่นๆให้อยู่ในความชอบธรรม ถ้าสัมมาทิฐิความเห็นชอบด้วยปัญญานี้ชัดเจน ความชอบธรรมในการปฏิบัติก็ตรงต่อมรรคผล **ฉะนั้นปัญญาความเห็นชอบ**

การทำอะไรไม่รอบรู้
จะเป็นผู้เสียใจในภายหลัง
การพูดที่ขาดความคิด
จะมีผลกระทบมากกว่าพูด
คิดก่อนพูดคิดก่อนทำ
จะช่วยให้มีความสำเร็จ

พจนานุกรมธรรม ฉบับปรับปรุง

จึงเป็นหลักยืนตัว และเป็นหลักเริ่มแรกในการปฏิบัติธรรม ถ้าขาดปัญญาพิจารณาให้รู้เห็นในเหตุเบื้องต้นแล้ว จะปฏิบัติไม่ถูกกับหลักความจริง เหมือนกับผู้อ่านหนังสือไม่ได้ เขียนไม่เป็น ถึงจะมีปากกากระดาษอยู่ในมือ ก็จะไม่มีความหมายอะไรกับคนประเภทนั้น ถึงจะเอาปากกาขีดไปตามกระดาษ ก็จะอ่านเอาใจความไม่ได้เลย นี่ฉันใด นักปฏิบัติถ้าไม่ใช้ปัญญาพิจารณาให้รู้ให้เข้าใจในหลักปฏิบัติแล้ว จะปฏิบัติให้ถูกให้ตรงต่อมรรคผลนิพพานไม่ได้เลย

ฉะนั้น การใช้ปัญญาพิจารณาให้รู้รอบในอุบายการปฏิบัติในเมืองต้นจึงเป็นสิ่งสำคัญ เช่นการรักษาศีลหรือปฏิบัติในศีลทุกประเภท ก็ต้องเข้าใจในศีลที่จะต้องรักษาจะเป็นศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ก็ต้องมีปัญญาความรู้รอบเกี่ยวกับศีลข้อนั้นๆว่าจะรักษาอย่างไร เช่น ให้มี

สัมมาวาจา คือคำพูดที่ชอบธรรม ก่อนที่จะพูดออกมา นั้นต้องใคร่ครวญด้วยปัญญา เพื่อให้เป็นกับปियวาจา คือเจรจาชอบ เมื่อพูดออกไปอย่างนี้แล้วจะมีผลอย่างไร มีโทษภัยกับตัวเองและคนอื่นอย่างไร

นี่ก็ต้องใช้ปัญญาพิจารณากลับกรองคำพูดให้มีเหตุผล เพราะพูดออกไปแล้วเอาคืนไม่ได้ ฉะนั้น จึงใช้ปัญญาพิจารณาในคำพูดตัวเองให้เป็นคำพูดที่ชอบธรรม

เป็นล้มมาจาก นี่ก็ต้องใช้ปัญญาเป็นเครื่องรูดรอบเพื่อป้องกันไม่ให้มีจลาจลวาจาที่ไม่ชอบธรรมเกิดขึ้นจากคำพูดของตัวเอง

สัมมากัมมันโต นี่คือกิริยาที่ทำทางกาย ไม่ว่างงานอะไร ก่อนจะต้องใช้ปัญญาพิจารณาดูผลงานที่จะเกิดขึ้น เมื่อทำไปอย่างนี้จะมีผลดีหรือผลชั่วเกิดขึ้น ต้องรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตน ผู้จะรับผิดชอบในการงานได้ก็ต้องใช้ปัญญาพิจารณาในงานนั้นให้เข้าใจ เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ มีผลที่ได้รับที่เป็นธรรม ไม่เดือดร้อนกับผลงานที่ทำไปแล้ว ผลงานนั้นย่อมเป็นประโยชน์แก่ตนและส่วนรวม จะเป็นงานทางโลกหรืองานทางธรรม ก็ต้องใช้ปัญญาพิจารณาก่อนทั้งนั้น ดังคำบาลีว่า

นิสम्म กรณํ เสยโย ใคร่ครวญพิจารณาด้วยปัญญาให้รู้รอบก่อนจึงทำ งานนั้นก็จะผิดพลาดน้อยหรือไม่ผิดพลาดเลย เพราะผู้มีปัญญา จะทำอะไรต้องคิดดูเหตุดูผลให้รอบคอบ เลือกรุ่นทำแต่งงานที่เป็นประโยชน์ คำว่าเลือกรุ่นก็คือใช้ปัญญาพิจารณาก่อนนั่นเอง จะเป็นงานทางโลกทุกประเภท เช่น งานก่อสร้าง งานบริหารประเทศ งานเกี่ยวกับสังคมโลกทั่วไป ก็ต้องใช้ปัญญาพิจารณาก่อนการกระทำ งานนั้นจึงจะถูกต้องตามสัมมากัมมันโต คืองานที่

ชอบธรรม มิเช่นนั้นก็จะกลายเป็นมิจจกัมมันโต คืองานที่ไม่ชอบธรรม ก็จะกลายเป็นงานของคนพาลไปโดยไม่รู้ตัว

สัมมาอาชีโว การเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ ก็ต้องใช้ปัญญาพิจารณาในการแสวงหา ว่าปัจจัยอะไรที่ควรในทางสุจริตและควรเว้นในการเลี้ยงชีพในทางทุจริตอย่างไร ก็ต้องใคร่ครวญด้วยปัญญาให้ดี มิใช่จะเอามาเลี้ยงชีพโดยทั้งหมด เพราะการแสวงหาอาหารมาเลี้ยงชีวิตต้องให้อยู่ในขอบเขตของศีล จะเป็นศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ก็ต้องอยู่ในขอบเขตความเหมาะสมเพื่อได้อาหารนั้นมาโดยความยุติธรรม

ส่วนฆราวาสก็เลี้ยงชีพแบบฆราวาส ส่วนพระเณรก็เลี้ยงชีพแบบพระเณร อาหารประเภทไหนเป็นกบปียะ ของที่ควรอาหารประเภทไหนเป็นอกกบปียะ ของที่ไม่ควร **ก็ต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้เข้าใจให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย** มิใช่ว่าฆราวาสประเคนอาหารประเภทใด จะรับฉันไปเสียทั้งหมด เช่น

ยวกาลิก อาหารที่ฉันได้แต่เข้าถึงเที่ยงมืออะไรบ้าง
ยามกาลิก น้ำปานะที่ฉันทำอะไร ผลไม้อะไรบ้าง
สัตตาทกาลิก ของที่รับประเคนแล้วฉันได้ ๗ วัน

มืออะไรบ้าง

ยาวชีวิต ของที่รับประเคนแล้วฉันได้ตลอดไปจนกว่าของนั้นจะหมดมีอะไรบ้าง

นี่ก็ต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้เข้าใจ ให้เป็นไปด้วยความถูกต้องตามสัมมาอาชีโว การเลี้ยงชีวิตโดยทางที่ชอบ ถ้าไม่มีปัญญาเป็นเครื่องรู้รอบ ก็จะเป็นมิจจกัมมันโต เลี้ยงชีพในทางที่ผิดโดยไม่รู้ตัว ฉะนั้น สัมมาวาจา เจรจาชอบ สัมมากัมมันโต การงานที่ชอบธรรม สัมมาอาชีโว เลี้ยงชีวิตโดยทางที่ชอบ ทั้งสามนี้เป็นเรื่องของศีล ผู้จะรักษาศีลให้มีความบริสุทธิ์ได้ ก็ต้องมีปัญญาในการรักษา เพื่อตัดปัญหาในสิลัทพตปรามาส คือ ความลุ่มคล่ำในศีลให้หมดไป จึงเป็นสัมมาทิฐิ คือมีปัญญาที่เห็นชอบในการรักษาศีล ถ้าไม่มีปัญญาในเบื้องต้นแล้ว จะรักษาศีลให้มีความบริสุทธิ์ไม่ได้เลย ฉะนั้น ขอให้หนักปฏิบัติจงเข้าใจในเหตุผลที่มีมาแล้วในครั้งพุทธกาล

สัมมาวาจาโม การประกอบความเพียรที่ชอบธรรม ก็ต้องใช้ปัญญาพิจารณาในความเพียรของตน เพราะความเพียรมีสองอย่าง คือ ความเพียรทางโลกและความเพียรทางธรรม ผู้เขียนจะอธิบายเฉพาะความเพียรทางธรรมเท่านั้น เพื่อให้หนักปฏิบัติได้เข้าใจว่า ความเพียรอย่างไรเป็นไปเพื่อธรรม และความเพียรอย่างไรเป็นไปเพื่ออธรรม

ทั้งนี้ เราก็ต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้เข้าใจว่าความเพียร
อย่างไรผิด ความเพียรอย่างไรถูก เราก็จะได้เลือกเอาแต่
ความเพียรที่ถูกต้อง และละความเพียรที่ผิดให้หมดไป นี้
ก็ต้องใช้ปัญญาในสัมมาทิฐิคือความเห็นชอบเป็นเครื่อง
ตัดสิน เพราะความเพียรนั้นมีจิตที่พร้อมไปด้วยเจตนา
เป็นหลักสำคัญ การกระทำทางกาย พุทธด้วยวาจา
เป็นเพียงส่วนประกอบที่แสดงออกมาภายนอก จึงเรียกว่า
เพียรทางกาย เพียรทางวาจา ส่วนความเพียรทางใจ
เป็นหลักที่ยึดตัว

ความเพียรทางใจนี้ก็ต้องใช้หลักสัมมาทิฐิ คือปัญญา
ที่เห็นชอบ สัมมาสังกัปไป ความดำริพิจารณาใคร่ครวญ
ก็ให้เป็นไปในหลักสัจธรรม ถ้าไม่มีปัญญาความเห็นชอบเป็น
หลักนำหน้าแล้ว ความเพียรนั้นก็กลายเป็นมิจฉาวายาโม
คือความเพียรที่ผิดโดยไม่รู้ตัว

ฉะนั้น ปัญญาจึงเป็นตัวบังคับให้ความเพียรได้ปฏิบัติ
ให้ถูกต้อง ถ้าความเพียรใดเป็นไปเพื่อการสะสมกิเลสตัณหา
เป็นไปเพื่อมานะทิฐิ อวิชชา เป็นไปเพื่อความโลภ ความ
โกรธ ความหลง เป็นไปเพื่อกามฉันทะ ความหมกมุ่นใน
กามคุณทั้ง ๕ เป็นไปเพื่อความอิจฉาพยาบาท เป็นไปเพื่อ
ความง่วงเหงาหาวนอน ไม่มีความเบิกบานภายในใจ เป็น

ไปเพื่อความโง่เขลา ไม่รู้หลักความเป็นจริงของสังขาร เป็น
จิตที่มีติดบอดลุ่มหลงไปตามกระแสของกาม นี้ก็ต้องใช้ปัญญา
พิจารณาให้รู้รอบ เพื่อให้จิตได้ถอนตัวออกจากความเห็น
ฝ่ายต่ำที่จิตได้เพียรหมกมุ่นอยู่ในกามคุณมานาน

ปัญญาที่เห็นชอบเท่านั้นจึงจะนำความเพียรให้เป็นความ
เพียรที่ชอบได้ คำว่าความเพียรคือความพยายามละชั่วทำดี
ละความเห็นผิดให้เป็นความเห็นถูก ฉะนั้น ความเพียรจึง
เป็นศูนย์รวมในการปฏิบัติ ถ้าไม่มีปัญญาเป็นเครื่องรู้รอบ
ในเบื้องต้นแล้ว ความเพียรนั้นก็จะมีผลพลาดไปได้ง่าย
ถ้าไม่มีปัญญาเข้าไปแก้ไข ก็จะกลายเป็นความเพียรมิจฉา
วายาโมอย่างง่ายตาย ถ้ามีปัญญาประกอบในความเพียร
อย่างถูกต้องแล้ว ความเพียรนั้นก็จะเป็นเส้นทางที่ตรงต่อ
มรรคผลนิพพานอย่างถูกต้อง ฉะนั้น ขอให้หนักปฏิบัติ
ทั้งหลายจงได้พิจารณาในเหตุผล ให้ตรงตามหลักเดิม
ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนพุทธบริษัทในครั้งพุทธกาล
ที่เป็นสัมมาวายาโม ที่เป็นความเพียรชอบอย่างแท้จริง

สัมมาสติ ความระลึกรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ ก็ต้อง
ใช้ปัญญาประกอบเพื่อวิจัยในเหตุผล เมื่อระลึกรู้ใน
สิ่งใด ต้องใช้การพิจารณาให้เข้าใจ จะเป็นเรื่องของโลก
หรือเรื่องของธรรม ควรจะแก้ไขอย่างไรในเรื่องที่เกิดขึ้น

ถ้ามีสติเพียงอย่างเดียว แต่ไม่มีปัญญาเป็นเครื่องรู้รอบ จะแก้ปัญหาให้หมดไปจากจิตไม่ได้เลย

ฉะนั้น สติเพียงเป็นเครื่องรู้เท่าทันในอารมณ์ของจิตเท่านั้น เพราะความระลึกได้ของสติเป็นเพียงระลึกได้ตามเหตุ เป็นเหตุมีมาในอดีตบ้าง เหตุที่มีอยู่ในปัจจุบันบ้าง เหตุที่จะเป็นไปในอนาคตบ้าง เพียงมีสติเป็นเครื่องระลึกได้เท่านั้น จึงตัดมูลเหตุของอารมณ์ภายในจิตไม่ได้ เพียงระลึกได้แล้วก็ผ่านไปด้วยความรู้เท่าทัน ส่วนอารมณ์ของกิเลสตัณหาบางอย่างที่เกิดขึ้นที่จิต กว่าสติจะระลึกได้ทัน กิเลสได้ย่ำยีจิตจนไม่มีขึ้นดี หรือจิตเกิดความยินดีไปตามกิเลสแล้วจึงมีสติหวนระลึกได้ หรือเมื่อกิเลสตัณหาได้ปลุกดันให้จิตเป็นไปในอารมณ์อะไร จึงมีสติตามระลึกทัน ถ้าเป็นในลักษณะนี้ สติก็เป็นเพียงระลึกได้ในอารมณ์ของกิเลสที่มีอยู่ภายในจิตเท่านั้น หรืออารมณ์อย่างอื่นที่มีอยู่ในจิตก็จะปรากฏขึ้นภายในจิต สติก็เพียงระลึกได้ตามอารมณ์ของจิตอยู่ตลอดไป

ตราบใดยังมีกิเลสตัณหาวิชาแฝงอยู่ที่จิต อารมณ์ที่เกิดขึ้นจากจิตก็หมุนตัวอยู่ตลอดเวลา จะมีสติระลึกกำหนดรู้เท่าทันอยู่บ้าง ก็เพียงกิเลสได้หลบตัวไปชั่วคราวเท่านั้น เมื่อเพลอสติเมื่อไรกิเลสตัณหาก็คือฟูตัวขึ้นมาที่จิตตามเดิม

ฉะนั้น สติอย่างเดียวจึงละกิเลสตัณหาวิชาให้หมดไปไม่ได้ กำลังใหญ่ในการปฏิบัติคือต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้รู้รอบเพื่อให้จิตได้รู้เห็นอย่างชัดเจน จึงจะเป็นอุบายที่ถอนรากถอนโคนของกิเลสตัณหาให้หมดไป เพราะปัญญาเป็นแสงสว่างให้แก่จิต เป็นอุบายที่สอนจิตให้มีความฉลาดเฉียบแหลม

เมื่อจิตมีความฉลาดเฉียบแหลมอยู่ในตัว การแก้ปัญหาภายในจิตก็ไม่มีปัญหา ดังคำบาลีว่า **ปัญญา ปริสุขมฺติ จิตจะมีความบริสุทธิ์ได้เพราะปัญญา** นี้เองปัญญาที่เป็นสัมมาทิฏฐิ คือความเห็นชอบ จึงเป็นศูนย์รวมให้แก่มรรคทั้งหลาย สัมมาสติคือความระลึกชอบ ก็ระลึกได้ตามปัญญาที่เห็นชอบนั่นเอง

สัมมาสมาธิ ความตั้งใจมั่นที่ชอบธรรมก็เนื่องมาจากสัมมาทิฏฐิ คือปัญญาที่เห็นชอบเป็นหลักสำคัญ ฉะนั้น การทำสมาธิเพื่อให้เป็นไปในองค์มรรคอย่างถูกต้อง เป็นไปเพื่อมรรคเพื่อผล เป็นไปเพื่อความรู้อย่างแท้จริงในสังขารม ต้องมีปัญญาความเห็นชอบเป็นพื้นฐาน **ถ้ามีความเห็นชอบในเบื้องต้นแล้ว ความตั้งใจมั่นของจิตก็มีความชอบธรรม และจะเป็นพลังหนุนให้แก่สมาธิได้เป็นอย่างดี**

ฉะนั้น การทำสมาธิมิใช่หวังให้เกิดปัญญาแต่อย่างใด เพราะปัญญามีอยู่แล้ว แต่ปัญญานั้นยังไม่มี ความฉลาดในการพิจารณาในสังขาร แต่ถ้ามองไปในทางโลก ปัญญานั้นก็ต้องคิดได้อย่างคล่องตัว เพราะเคยคิดในทางโลกในแง่ต่างๆ จนเป็นนิสัย แต่บัดนี้เราเป็นนักปฏิบัติ ก็ต้องเอาปัญญาที่เคยคิดในทางโลกนี้เองมาเป็นฐาน เพื่อมาฝึกคิดให้เป็นที่ไปตามหลักสังขาร ให้มีความเคยชิน ในการคิดตามหลักความเป็นจริงอย่างมีเหตุผล

ถึงปัญญายังไม่มี ความฉลาดเฉียบแหลม แต่ก็ฝึกคิดด้วยปัญญาให้ถูกกับหลักความจริงเอาไว้ เมื่อเราทำสมาธิ มีความสงบพอสมควร ก็จะได้ใช้ปัญญาที่มีอยู่แล้วนี้เป็นแนวทางพิจารณาต่อไป ถ้าปัญญาขั้นพื้นฐานไม่มี ไม่เคยฝึกด้วยปัญญามาก่อน เมื่อจิตสงบเป็นสมาธิแล้วถอนออกมา ก็ไม่มีปัญญาที่จะคิดพิจารณาแต่อย่างใด

ดั่งมีนักปฏิบัติหลายท่านพูดว่า ได้ทำสมาธิมีความสงบมานาน แต่ปัญญายังไม่เกิดขึ้นเลย ก็จริงอย่างนั้น เพราะการทำสมาธิเพียงเป็นอุบายให้จิตมีความสงบ ส่วนปัญญาเป็นหน้าที่ที่จะต้องพิจารณาเอง และเอาปัญญาที่เราเคยพิจารณามาแล้วนั้นแหละมาคิด ให้พิจารณาใคร่ครวญไปตามความเป็นจริง ทำให้จิตมีความสงบเป็นสมาธิอยู่

บ่อยๆ แล้วถอนจิตออกมาพิจารณาด้วยปัญญาอยู่บ่อยๆ ปัญญาที่จะเกิด ความฉลาดเฉียบแหลมขึ้นเอง ปัญญาที่มีความฉลาดนี้ก็จะฉลาดในการทำสมาธิต่อไป เมื่อจิตสงบเป็นสมาธิแล้ว พลังที่เกิดจากการทำสมาธิก็จะเสริมปัญญาให้มีความฉลาดยิ่งขึ้นไป

การทำสมาธิอย่างนี้จึงเป็นสัมมาสมาธิที่ถูกต้องในองค์มรรค จึงจะเป็นที่ไปเพื่อความเจริญในการปฏิบัติธรรม ถ้าสมาธิใดไม่มีสัมมาทวิปฏิ คือความเห็นชอบเป็นพื้นฐาน สมาธินั้นก็จะเป็นโมหสมาธิล้วนๆ จะไม่มีความฉลาดทางปัญญาแต่อย่างใด ถึงจะมีสติแฝงอยู่ที่จิตบ้าง แต่ก็ไม่มี ความฉลาดทางปัญญาอยู่ตนเอง ดังพวกฤษีที่ไปพรหมทำสมาธิมีจิตสงบ ดิ่งลึกมากกว่าเราเสียอีก และสงบได้เป็นเวลานานๆด้วย เมื่อจิตถอนออกจากสมาธิแล้ว ฤษีเหล่านั้นไม่เกิดปัญญาเลย ไม่มีดำราที่ไหนกล่าวว่าฤษีเหล่านั้นมีปัญญาเกิดขึ้นจากการทำสมาธิ และไม่มีฤษีใดได้บรรลุมรรคผลเพราะการทำสมาธินี้เลย พวกเราที่ภาวนากันแบบฤษี โดยมีความเข้าใจว่า เมื่อจิตมีความสงบเป็นสมาธิแล้วจะเกิดปัญญาขึ้น นี่เป็นเพียงความเข้าใจเท่านั้น แต่ความจริงแล้วปัญญาย่อมเกิดขึ้นจากการฝึกด้วยการพิจารณาต่างหาก ไม่ได้เกิดขึ้นจากการทำสมาธิแต่อย่างใด

ทำสมาธิไม่ถูกหลัก จึงเพี้ยนไปไม่รู้ตัว

การทำสมาธิ ถ้าไม่มีความเข้าใจในการทำ อาจเกิดเป็น
มิจฉาสมาธิ คือความเข้าใจผิดไปได้ ทำให้เกิดวิปริตเป็น
สัญญาวิปลาส เป็นวิปลาสรูปกิเลสโดยไม่รู้ตัว ดังได้ย่นข่าวอยู่
บ่อยๆว่าการทำสมาธิที่มีจิตเพี้ยนไป เมื่อจิตวิปริตเพี้ยน
ไปแล้ว ความรู้เห็นที่เกิดขึ้นจากการทำสมาธิก็เพี้ยนไป
ทั้งหมด อาการอย่างนี้เกิดขึ้นเพราะการทำสมาธิไม่มี
ปัญญาขั้นพื้นฐาน จึงทำให้จิตเกิดความเข้าใจผิดไปได้
โดยไม่รู้ตัว

ฉะนั้น ผู้เขียนขอชี้แนะเกี่ยวกับการทำสมาธิไว้ในที่นี้
สัก ๓ ประการ เพื่อให้ท่านได้เข้าใจ

๑. การทำสมาธิให้ถูกต้องตามองค์มรรคต้องมี
สัมมาทิฐิ คือปัญญาความเห็นชอบเป็นพื้นฐาน และ
ทำความเข้าใจว่า หลังจากการทำสมาธิแล้ว ต้องใช้ปัญญา
พิจารณาให้รู้เห็นในหลักสัจธรรมทุกครั้ง ยิงจะมีความ
ตั้งใจเพื่อมรรคผลนิพพาน ก็ยังมีกำลังใจในการปฏิบัติธรรม
และอย่าปักใจเชื่อในความรู้ที่เกิดขึ้นจากจิตโดยไม่มีเหตุผล

อาจเป็นกลวงของกิเลสออกมาหลอกจิตเพื่อให้เกิด
ความเข้าใจผิดไปได้ ฉะนั้น จึงต้องมีปัญญาเป็นเครื่อง
รู้รอบ อย่าเผลอตัว

๒. การทำสมาธิธรรมดาที่ไม่มีปัญญาในองค์มรรคเป็น
พื้นฐาน ผู้ทำสมาธิในขั้นนี้ อย่าตั้งใจทำสมาธิเพื่อความ
รู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรม อย่าตั้งใจทำสมาธิเพื่อมรรค
ผลนิพพาน อย่าตั้งใจทำสมาธิเพื่อความสิ้นสุดแห่งทุกข์
เพียงนึกคำบริกรรมดังเราทำกันอยู่ในปัจจุบัน จิตจะมีความ
สงบมากสงบน้อย จิตจะมีความสุขมากสุขน้อย ก็เป็น
ผลที่จิตมีความสงบจากการทำสมาธิเท่านั้น ให้เป็นแบบ
ฤาษีเขาทำกัน ปัญหาของจิตที่เพี้ยนไปก็จะไม่เกิดขึ้น

๓. การทำสมาธิที่ไม่มีปัญญาในองค์มรรคเป็นพื้นฐาน
มีแต่ความตั้งใจทำสมาธิอย่างเข้มแข็ง มีความจริงจัง
เด็ดเดี่ยวกล้าหาญในการทำสมาธิแต่อย่างเดียว โดยไม่มี
ปัญญาความรู้รอบความฉลาดแฝงอยู่ที่จิต มีแต่กำหนด
สติทำแต่สมาธิตลอดไป โดยไม่ใช้ปัญญาพิจารณาใน
หลักสัจธรรม เรียกว่าการทำสมาธิล้วนๆนั่นเอง

เดินจงกรมก็เดินทำสมาธิ นั่งก็นั่งทำแต่สมาธิ ไม่มี
ช่องระบายทางปัญญาเลย ความตั้งใจก็เด็ดเดี่ยว เพื่อ
ความรู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรม เพื่อบรรลุมรรคผลนิพพาน

ในชาตินี้ ใช้สติสมาธิบีบให้กิเลสตัณหาวิชาให้หมดไปจากจิตอย่างจริงจัง แต่จิตไม่มีปัญญาความฉลาด ขาดจากเหตุผล ไม่มีความรอบคอบในตัวเอง กิเลสสังขารจึงได้ใช้กลหลอกให้จิตเกิดความหลงผิดอย่างไม่รู้ตัว บางทีก็เป็นรูป เป็นเสียง เป็นกลิ่น หรือเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากจิตอย่างชัดเจน จิตที่ไม่มีความฉลาดรอบตัว จิตก็เกิดความหลงเชื่อตามความรู้ที่นั้นๆ อย่างฝังใจ เมื่อจิตปักใจเชื่อแล้ว กิเลสสังขารก็เปลี่ยนแปลงจากแสดงขึ้นที่จิตอย่างต่อเนื่อง มีทั้งถูกทั้งผิด ในที่สุดก็ผิดอย่างเดี๋ยว จิตจึงมีความรู้ผิดความเห็นผิดเพี้ยนไปอย่างง่ายดาย เช่น บางท่านในขณะที่จิตมีความสงบเป็นสมาธิ อาจมีความรู้แฝงขึ้นมาที่จิตอย่างชัดเจน จะกำหนดถามในแง่ธรรมต่างๆก็มีความรู้ตอบรับอย่างเป็นจริงเป็นจัง อยากรู้อะไรก็กำหนดถามลงไป ในจิต แล้วก็มีความรู้ตอบรับขึ้นมา แล้วก็เกิดความสำคัญในตัวเองว่าธรรมได้เกิดขึ้นกับตัวเราแล้ว เราเป็นผู้แตกฉานในธรรม รู้รอบในธรรม เมื่อปักใจเชื่อในความรู้ที่มากเท่าไร ก็เกิดความมั่นใจในความรู้ที่เกิดขึ้นว่าเป็นธรรม อยู่ในขั้นอริยธรรม

เมื่อกำหนดจิตถามในเรื่องภูมิธรรม ก็จะมีความรู้ตอบรับทันทีว่า นี่เป็นภูมิธรรมของพระโสดา หรือภูมิธรรม

ของพระสกิทาคา หรือภูมิธรรมของพระอนาคา หรือภูมิธรรมของพระอรหันต์ อย่างใดอย่างหนึ่ง ความรู้นี้ก็จะบอกขึ้นมาที่จิตอย่างชัดเจน จึงเกิดความสำคัญแก่ตัวเองว่า เราเป็นพระอริยเจ้าขั้นนั้นขั้นนี้ไป การแสดงออกทางกาย ทางวาจาก็กล้าในสังคมทั่วไป ไม่เก้อเขินอายในตัวเองเลย และพูดธรรมะทั้งวันก็ยิ่งได้ ถ้ามีคนถามในเรื่องการปฏิบัติธรรมหรือผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ก็จะถูกตามความเข้าใจของตัวเอง ทั้งที่ตัวเองเพี้ยนไปแล้วยังไม่วิดู ถึงจะมีท่านผู้รู้ตักเตือนว่าผิดทางมรรคผลนิพพาน ก็จะไม่ยอมรับว่าตัวเองผิดแต่อย่างใด

การภาวนาที่เพี้ยนไปในลักษณะนี้เป็นเพราะความเห็นผิดในเบื้องต้น คือมีจกาทิฏฐิ พวกนี้ชอบทำแต่ความสงบ ไม่เคยใช้ปัญญาที่เป็นสัมมาทิฏฐิเลย ความผิดพลาดจึงเกิดขึ้นจากการทำสมาธิได้ง่าย ถึงจะมีความกล้าตัดสินใจในการทำสมาธิ แต่ก็ไม่มีปัญญาเป็นเครื่องรู้รอบในอุบายที่ถูกต้อง เช่น

อยากรู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรมในการทำสมาธิ

อยากให้กิเลสอาสวะหมดไปสิ้นไปจากการทำสมาธิ

อยากหลุดพ้นไปอย่างแรงกล้าจากการทำสมาธิ

ความเข้าใจอย่างนี้จึงเป็นมิจฉาทิฎฐิ คือความเห็นผิด เพราะในศาสนาพุทธไม่มีใครเป็นพระอริยเจ้าเพราะการทำสมาธิอย่างเดียวนี่เลย หรือหากท่านมีความมั่นใจว่ากิเลสตัณหาวิชชาหมดไปสิ้นไปจากการทำสมาธิจริง ท่านจะยกเอาเรื่องของพระอริยเจ้าองค์ไหนมาเป็นหลักฐานยืนยัน

ในครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้ให้พระอริยสาวกทั้งหลายออกไปประกาศสังฆธรรมเพื่อให้ชาวโลกได้มีความรู้จริงเห็นจริงตามความเป็นจริง พระพุทธเจ้าจึงได้มอบอุบายในการประกาศธรรมไว้แล้วเป็นอย่างดี นั่นคือ มรรค ๘ มีสัมมาทิฎฐิคือความเห็นชอบเป็นหลักสำคัญ เพื่อให้ผู้ฟังได้เข้าใจในหลักความจริงอย่างถูกต้อง ให้ผู้ฟังมีความฉลาดรอบรู้ในเหตุผลว่า หลักความจริงของรูปธรรมนามธรรมเป็นอย่างไร ให้ผู้ฟังมีความเข้าใจ มีความเห็นที่เป็นจริง การดำริพิจารณาใคร่ครวญก็ให้พิจารณาตามหลักความจริง

ฉะนั้น ปัญญาความเห็นชอบจึงเป็นหลักใหญ่ในการก่อตั้งของพระพุทธศาสนา เป็นหลักความมั่นคงของพระพุทธศาสนา และเป็นหลักในการปฏิบัติธรรมที่ถูกต้องตรงต่อมรรคผลนิพพาน

มีปัญญาในการฟังธรรม จึงจะได้พล

ในครั้งพุทธกาล ก่อนท่านเหล่านั้นจะได้บรรลุมรรคผลนิพพาน ทุกท่านเมื่อได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า หรือได้ฟังธรรมจากพระอริยชีนาสพเจ้าก็ตาม ในขณะที่ฟังก็มีปัญญามีความฉลาดในการฟังว่า ธรรมที่ฟังนั้นท่านอธิบายในเรื่องอะไร ต้องพิจารณาให้เข้าใจในธรรมหมวดนั้นๆ

เมื่อท่านอธิบายในเรื่องความทุกข์ ก็ทำความเข้าใจในความเป็นทุกข์ เมื่อท่านอธิบายในเรื่องเหตุที่เกิดทุกข์ อุบายการปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์ ก็ต้องมีปัญญาฟังให้เข้าใจ ฉลาดรอบรู้ในการฟังอย่างต่อเนื่อง บางท่านตั้งใจฟังเป็นอย่างดี มีปัญญาความรู้รอบในการฟัง ประกอบมีนิสัยเป็นขีปนากิฎฐิ จึงมีดวงตาเห็นธรรม ในขณะที่ฟังอยู่นั่นเอง

บางท่านมีนิสัย ทนทานกิฎฐิ ไม่สามารถบรรลุธรรมในขณะที่นั้นได้ ก็จดจำเอาธรรมะที่ได้ฟังแล้วนำไปปฏิบัติ จึงได้บรรลุมรรคผลที่หลัง ฉะนั้น ผู้ฟังธรรมต้องมีความพร้อมด้วยสติปัญญาและมีความฉลาดอยู่ในตัว จึงจะดูตึงเอา

ธรรมที่ได้ฟังนั้น เข้ามาสู่ใจได้ เหมือนกับฝน ที่ตกลงมาจากท้องฟ้า ถ้ามีภาชนะเช่นตุ่ม ให้เป็นที่รองรับเก็บเอาไว้ เราก็จะได้ใช้น้ำฝนอยู่ตลอดไป นี่ฉันใด

ธรรมะที่ได้ฟังมานั้นต้องใช้ปัญญาความฉลาดจดจำเอาไว้ หลังจากการฟังธรรมไปแล้ว ก็จะได้หยิบยกเอาธรรมที่จดจำมาเพื่อเป็นอุบายในการปฏิบัติต่อไป ถ้าไม่มีปัญญาความฉลาดอยู่ในตัว ถึงจะฟังธรรมหลายครั้งหลายหน ฟังต่อหน้าต่อตาสดๆร้อนๆก็ดี หรือฟังจากม้วนเทปแทบจะหูอื้อก็ดี หรืออ่านหนังสือธรรมะมาเป็นตุ้ๆก็ดี ถ้าไม่มีพื้นฐานปัญญาความฉลาดรู้รอบอยู่ในตัว ก็ยากที่จะเข้าใจในธรรมส่วนละเอียดได้ อย่างมากเพียงมีความรู้ในการจดจำเอาธรรมส่วนหยาบมาพูดกันเท่านั้น

หิมาวัชรสูตรจาก เมตตผล
เงี้ยววัชรสูตรจาก เงี้ยวฉวี

บทที่ ๑๖ ธรรมะที่ฟังแล้ว

จะรู้เห็นคุณค่าของธรรม ด้วยปัญญา

ในยุคปัจจุบันนี้มีผู้สนใจภาวนาปฏิบัติกันอยู่มาก จึงได้จัดกลุ่มตั้งชมรมเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมขึ้น มีทั้งกลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ มีทั้งภายในวัดและนอกวัด มีทั้งพระเป็นผู้นำและฆราวาสเป็นผู้นำ แต่ละศูนย์แต่ละกลุ่มย่อมได้ผู้นำที่มีความสามารถสูง มีเจตนาเพื่อมรรคผลนิพพานเป็นจุดเดียวกัน ผู้ปฏิบัติตามก็มีความจริงจังและมั่นคงมีจำนวนไม่น้อย ส่วนอุบายในการสอนและปฏิบัติ ส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปในวิธีทำสมาธิ เพื่อให้จิตมีความสงบ ให้จิตว่างวางเฉยอยู่ในหลักปัจจุบัน บางครั้งก็ทำให้จิตมีความสงบได้บ้าง และว่างจากอารมณ์ภายนอกบ้าง บางครั้งก็เป็นจิตเร่ร้อน ฟุ้งซ่านไปตามอารมณ์ที่ชอบใจหรือไม่ชอบใจ ตามนิสัยเดิมของจิตที่มีกิเลสตัณหาพาให้เป็นไป แต่ก็มีความคิดที่ฝังใจอยู่ว่าเมื่อจิตสงบเป็นสมาธิแล้วย่อมมีปัญญาเกิดขึ้น

ความเข้าใจอย่างนี้ เราเคยสำนึกหรือเปล่าว่า ในครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าและพระอริยเจ้าทั้งหลายมีอุบายการสอนแก่พุทธบริษัทจนได้บรรลุมรรคผลนิพพาน อุบายในการสอนเป็นอย่างนี้หรือ พระพุทธเจ้า พระอริยเจ้า สอน

ใครที่ไหน มีใครบ้างที่ทำได้ทำให้จิตมีความสงบแล้วย่อมมีปัญญาเกิดขึ้น และมีใครบ้างได้บรรลุมรรคผลนิพพานในการทำสมาธิแต่อย่างเดียว

หลักฐานที่มาของพระอริยเจ้าทั้งหลายในพระไตรปิฎกธรรมบท มีหลักฐานยืนยันพอเชื่อถือได้ว่า ภิกษุ ภิกษุณี สามเณร นางสิกขามานา สามเณรี อุบาสก อุบาสิกา ก่อนท่านเหล่านี้จะได้บรรลุมรรคผล ล้วนแล้วแต่เป็นผู้มีสัมมาทิฐิคือปัญญาความเห็นชอบมาก่อนทั้งนั้น

เมื่อมีความเห็นชอบด้วยปัญญาเป็นพื้นฐานไว้แล้ว ความเห็นชอบในมรรคข้ออื่นก็เป็นผลติดตาม ถ้าไม่มีปัญญาความเห็นชอบเป็นพื้นฐานมาก่อน จะเข้าใจในแนวทางปฏิบัติให้ถูกต้องไม่ได้เลย เพราะเป็น ตโมตมะ จิตที่มีติดบอดไปไม่มีปัญญาความฉลาดรอบรู้ในหลักสังขารตามความเป็นจริง ไม่มองเห็นคุณค่าของธรรม ไม่ฉลาดรอบรู้ในการปฏิบัติ และไม่เข้าใจในผลที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติธรรม

ก็เหมือนกับคนตาบอดที่ตกอยู่ในท่ามกลางมหาสมุทรที่มองไม่เห็นฝั่ง หรือคนตาบอดตกอยู่ในกลางดงใหญ่ จะไปให้พ้นจากดงนั้นยากเต็มที นี่ฉันใด จิตไม่มีปัญญาความรู้รอบ จิตไม่มีความฉลาด ไม่รู้จักอุบายการปฏิบัติที่ถูกต้อง ก็จจะววนอยู่ในที่แห่งเดียว การปฏิบัติจะก้าวหน้าไปได้อย่างไร

ศึกษาเรื่องของพระอริยเจ้า ให้เข้าใจ

จะต้องศึกษาในความเป็นมาของพระอริยเจ้าในครั้งพุทธกาล ว่าท่านเหล่านั้นปฏิบัติอย่างไรจึงได้บรรลุมรรคผล แม้จะเข้าใจในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อยู่ก็ตาม นี่เป็นเพียงหลักสูตรของการศึกษาในภาคปริยัติ ส่วนภาคปฏิบัตินั้นต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้รู้รอบในเบื้องต้น **เพราะปัญญามีหลายระดับ คือปัญญาความรู้รอบในเบื้องต้น ปัญญาความรู้รอบในท่ามกลาง ปัญญาความรู้รอบในที่สุด**

เราจะคอยเอาปัญญาความรู้รอบในที่สุดแต่อย่างเดียวได้อย่างไร เช่น การรักษาศีลให้มีความบริสุทธิ์ ถ้าไม่มีปัญญาความรู้รอบในการรักษาศีล จะรู้ได้อย่างไรว่าศีลขาด ศีลทะลุ ศีลเศร้าหมอง และศีลแต่ละข้อจะเว้นความชั่วทางกาย ทางวาจา และทางใจ ได้อย่างไร ถ้าไม่มีปัญญาในการรักษาศีล ถึงจะรับศีลจากพระวันละร้อยครั้งจะมีความหมายอะไร เพราะศีลจะมีความบริสุทธิ์ได้ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับการรับศีล เหมือนกับโยนก้อนทองคำให้ลิง เมื่อลิงจับดูแล้วก็โยนทิ้งไป **ไม่รู้ในคุณค่าของก้อนทองคำนั้นเลย**

นี่ฉันใด การรักษาศีล จะเป็นศีลฆราวาสหรือศีลพระ ถ้าไม่มีปัญญาในการรักษาแล้วศีลนั้นก็ขาดหายไปไม่บริสุทธิ์ได้เลย ถ้าเป็นพระก็จะเป็นอาบัติอยู่ตลอดเวลา จะหาความบริสุทธิ์มาจากที่ไหน แม้การทำสมาธิก็เช่นเดียวกัน จะมีความมกวนอยู่ในอาการของจิตที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ เลื่อมลง หมุนตัวอยู่อย่างนี้โดยหาทางออกไม่ได้เลย เหมือนตะครุบเงาตัวเองเล่น หรือเหมือนกับฉายไฟขึ้นสู่ท้องฟ้า จะได้ประโยชน์อะไร หรือเหมือนกับการพักผ่อนนานเกินไป จะทำให้เสียเวลา

นี่ฉันใด การเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ของสมาธิ การตั้งอยู่ในฌาน การตั้งอยู่ในสมาบัติ จึงเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงแท้แน่นอน เพราะเป็นสังขารที่เกิดขึ้น เลื่อมไป ถ้าไม่มีปัญญาความรู้รอบ ความฉลาดในการปฏิบัติธรรม ก็จะหลงวนเวียนอยู่กับการทำสมาธินี้ตลอดไป

ตีความหมายของมรรค ๘ ให้ถูกต้อง

การทำสมาธิเป็นเพียงอุบายบรรเทาทุกข์ได้ชั่วคราวเท่านั้น จะดับทุกข์ให้เป็นสมุจเฉตพหวนไม่ได้ และไม่สามารถป้องกันความเห็นผิดของจิตได้เลย ถ้าป้องกันความเห็นผิดได้จริงแล้ว ทำไมเราจึงมาหลงติดอยู่กับสมาธิเพียงแค่นี้เล่า และทำไมจึงมาเข้าใจว่า เมื่อจิตสงบเป็นสมาธิแล้ว ย่อมมีปัญญาเกิดขึ้น ความเข้าใจอย่างนี้ ท่านมีความเห็นถูกแล้วหรือ เป็นสัมมาทิฏฐิคือความเห็นชอบแล้วหรือยัง หรือเป็นมิจฉาทิฏฐิคือความเห็นผิด **จึงขอให้ท่านได้ตัดสินใจด้วยตัวเอง นี่เป็นต้นทางที่สำคัญ ถ้าถูกก็ถูกตรงต่อมรรคผลนิพพานไป ถ้าผิดก็ผิดไปเลย**

ถ้าไม่ยอมกลับตัว เหมือนคนตกน้ำอยู่ในที่แห้งเดียวกัน ใครเกาะฝั่งได้ คนนั้นก็มีโอกาสขึ้นฝั่งได้ ใครไม่ยอมเกาะฝั่งก็จะไหลตามกระแสน้ำตลอดไป นี่ฉันใด การปฏิบัติเพื่อมรรคผลนิพพานจึงต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้มีความรอบคอบเป็นอย่างมาก เพราะเป็นอุบายที่ละเอียดอ่อน และเป็นช่องทางที่จำกัด ถ้าเข้าถูกช่องก็ถูกไปเลย ถ้าเข้าผิดช่อง

ก็ผิดไปเลย เว้นเสียแต่ผู้มีความสำนึกตัวได้ในทีหลัง เพราะเส้นทางที่จะเดินเข้าสู่มรรคผลนิพพานได้มีเส้นเดียว พระพุทธเจ้าและพระอริยเจ้าทั้งหลายในอดีตที่เข้าสู่นิพพานไปแล้ว ก็ยึดเส้นทางของมรรค ๘ นี้

ฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงได้มอบเส้นทางนี้ไว้ให้แก่มหาชนทั้งหลาย ได้ปฏิบัติให้ตรงตามมรรค ๘ ที่เป็นเส้นทางเดิม เพราะเส้นทางนี้พระพุทธเจ้ารับประกันในความถูกต้องมาแล้ว พระอริยเจ้าทั้งหลายล้วนแล้วแต่ปฏิบัติตามมรรค ๘ นี้ทั้งนั้น **ถ้าปฏิบัติไม่ตรงต่อเส้นทางจริงๆจะไม่ทำให้มรรคผลเกิดขึ้นได้เลย**

อย่าเข้าใจอย่างไร้เหตุผล

การที่ผู้เขียนได้ชี้แนะอุบายวิธีแนวทางปฏิบัติมานี้ ขอให้ท่านได้พิจารณาตามเหตุผล เพราะอุบายการปฏิบัติในยุคปัจจุบันนี้ ท่านก็รู้อยู่แล้วว่ามีความแตกต่างกัน ถึงจะพูดว่านี่เป็นแนวทางปฏิบัติมีชัยมาที่ตรงต่อมรรคผลนิพพานอยู่ก็ตาม นั่นเป็นเพียงคำพูดเท่านั้น หรืออาจเป็นความ

เพื่อฝันที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจผิดของตัวเองก็ได้ เพราะ **นักปฏิบัติแต่ละท่าน แต่ละกลุ่ม แต่ละสำนัก ย่อมประกาศว่าเดินทางสายตรงกันทั้งนั้น**

ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ก็เพียงอ้างเหตุผลในอุบายการปฏิบัติมาให้ท่านได้พิจารณาดูเท่านั้น จะยอมรับเหตุผลหรือไม่ั้น ขอมอบให้ท่านได้พิจารณาตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะคำสอนของพระพุทธเจ้าย่อมประกอบไปด้วยเหตุผล และเป็นความจริงทุกประโยคไป พระพุทธเจ้าตรัสออกมา ประโยคไหน จึงเป็นของจริงทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางโลกหรือเรื่องทางธรรม ถ้าพระพุทธเจ้าตรัสว่าผิด สิ่งนั้นก็ต้องผิด ถ้าว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องที่จริง เรื่องนั้นก็จะเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่จริงไป

พระพุทธเจ้าตรัสว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ก็เป็นจริง สุขก็สุขจริง ทุกข์ก็ทุกข์จริง นรกมีจริง สวรรค์มีจริง และมรรคผลนิพพานก็มีจริง

ความจริงเหล่านี้มิใช่จะรู้เห็นเฉพาะพระพุทธเจ้าองค์เดียวเท่านั้น แม้พระอริยสาวกที่ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ก็ย่อมเป็นผู้รู้แจ้งเห็นจริงในสังขารเหมือนกัน ฉะนั้น ความจริงของพระพุทธเจ้า ความจริงที่มีอยู่กับพระสาวก ก็เอามารวมไว้ในพระไตรปิฎกแห่งเดียว

หรือความจริงที่เป็นกามาวจรกุศล เช่น

การให้ทาน รักษาศีล หรือการบำเพ็ญสาธารณกุศล ใดๆ ก็ยังมีในคำสอนของพระพุทธเจ้า แม้การทำชั่วทางกาย วาจา ใจ ที่ให้ผลทำให้ตกอยู่ในอบายภูมิ มีนรก เปรต อสุรกาย สัตว์ดิรัจฉาน พระพุทธเจ้าก็ได้ตรัสไว้แล้วเช่นกัน เพื่อให้เป็นหลักพิสูจน์ในเหตุผลแก่พวกเรา ให้เข้าใจในวิธีละความชั่ว ให้รู้จักอุบายในการประกอบความดี และให้รู้จักอุบายวิธีในการปฏิบัติธรรมให้ถูกต้องตามหลักความจริง

ฉะนั้น ขอให้นักปฏิบัติทุกท่านจงมีความมั่นใจในความสามารถของตัวเอง ไม่หวังคำสรรเสริญและคำพยากรณ์จากใครๆ ทั้งนั้น เราต้องปฏิบัติให้เป็นจุดยืนแก่ตัวเอง **ถึงจะอาศัยครูอาจารย์อยู่บ้างก็เพื่อการศึกษา ส่วนการปฏิบัติภาวนาเป็นหน้าที่ของเราโดยตรง ดังคำว่า *ตนแลเป็นที่พึ่งของตน คนอื่นจะมาช่วยแก้ไขอาสวกิเลสหมดไปจากใจเราไม่ได้***

ฉะนั้น การศึกษาหาอุบายในการปฏิบัติต้องศึกษาให้เข้าใจ เพราะอริยมรรค อริยผล และนิพพาน มีเฉพาะพระพุทธศาสนานี้เท่านั้น และการอุปนิสัยขึ้นของพระพุทธเจ้าไม่ได้มีติดต่อกัน มีการทิ้งช่วงไปนานจึงมีพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นองค์หนึ่ง คำสอนของพระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ในอดีต

ที่ผ่านมา ทั้งองค์ปัจจุบันและจะมาอุบัติขึ้นในโลกอีกต่อไป
ทุกองค์มีคำสอนเหมือนกัน เช่น

**ไม่ให้ทำบาปทั้งปวง บำเพ็ญกุศลให้เกิดขึ้นในตน
อบรมจิตให้มีความผ่องใส นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า
ทั้งหลาย** พระองค์ทรงหยั่งรู้อุบายวิธีสั่งสอนพุทธบริษัทเป็น
อย่างดี และรู้อุปนิสัยวาสนาของพุทธบริษัทอย่างชัดเจน

คำสอนของพระพุทธเจ้า ถ้าจะแยกออกเป็นหมวดใหญ่ๆ
ได้ ๒ ประการ

๑. เรื่องกามาวจรกุศล
๒. เรื่องโยคาวจรกุศล

กามาวจรกุศลนั้น เป็นเรื่องที่จะพูดกันยาวมาก แต่
พอจะสรุปให้เข้าใจได้ดังนี้ **บุญกุศลใดที่ทำด้วยกาย วาจา
ใจ อัสสุจริต ผลที่ได้รับคือสมบัติที่พึงปรารถนา** เช่น
มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ เพราะเป็นผลที่อำนวยความสะดวก
ให้กับผู้ที่มีความยินดีอยู่ในกามคุณ ถึงจะไปเกิดอยู่ที่ไหน
ภพใด บุญกุศลนี้ย่อมบรรเทาความทุกข์ได้ตามเหตุปัจจัย
พระพุทธเจ้าจึงได้สอนเอาไว้แล้วเป็นอย่างดี

อย่าประมาทในชีวิต

ส่วนโยคาวจร พระพุทธเจ้าก็ได้สอนอันดับสูงขึ้นไป
เพราะโยคาวจรคือผู้หาช่องทางที่จะข้ามในสามภพนี้ไป
ช่องทางใดพอที่จะพ้นจากภพทั้งสามนี้ไปได้ จำเป็นต้องรีบ
เร่งชวนชวายแสงหาอุบายมาปฏิบัติอย่างจริงจัง

นิสัยของโยคาวจรนี้ไม่จำกัดเพศ วัย จะเป็นภิกษุ
สามเณร อุบาสก หรืออุบาสิกาก็ได้ นิสัยของโยคาวจรจึง
เป็นผู้เตรียมพร้อมอยู่เสมอ จึงเหมือนกันกับนกที่อยู่ในกรง
หรือสัตว์นานาชนิดที่อยู่ในที่คุมขัง ความตั้งใจพยายามเพื่อ
หาช่องทางที่จะออกหนีจึงมีเป็นนิสัย เช่นนก ในวันหนึ่งๆ
ไม่รู้ว่าใช้จะงอยปากสับตากกรงกี่ครั้ง และเวียนอยู่ในกรง
ที่รอบ ถึงจะออกไม่ได้ในวันนี้ วันพรุ่งนี้ก็พยายามที่จะหา
ช่องทางเพื่อจะออกหนีจากกรงต่อไป นี่ฉันใด

นักปฏิบัติที่เป็นโยคาวจรที่แท้จริงจึงไม่มีความ
ประมาทในชีวิต ถึงจะมีวัตรอุสมบัติที่ชาวโลกนิยมกัน นิสัย
ของโยคาวจรจะไม่ติดอยู่กับวัตรอุสมบัตินี้เลย มีนิสัยพยายาม
ที่จะหาช่องทางออกจากที่คุมขังของโลกอยู่เสมอ และมีปัญญา
ทำความเข้าใจให้เห็นทุกข์ในความเป็นอยู่ในโลกนี้ ไม่ลืมตัว

และทำความเข้าใจกับตัวเองว่า เราเคยเกิดเคยตายอยู่ในโลกนี้หลายชาติหลายภพ หลายกับหลายกัลป์ วนเวียนไปมาอยู่ในโลกนี้ไม่มีทางจบสิ้น

แต่ละชาติละภพที่เกิดมาไม่มีความราบรื่นเสมอกัน บางชาติก็มีวัตถุสมบัติมากมาย ได้เสพความสุขในกามคุณจนเหลือเฟือ บางชาติก็พอประทังชีวิตอยู่แบบลุ่มลุกคลุกคลาน ชนิดปากกัดตีนถีบแทบจะเอาชีวิตไปไม่รอด บางชาติจะช่วยตัวเองไม่ได้เลย ชีวิตความเป็นอยู่ต้องอาศัยขอทานจากผู้มีจิตเมตตา ถึงจะมีความละเอียดภายในใจสักปานใด ก็จำใจเที่ยวขอทานเพื่อให้ชีวิตอยู่ได้ อาหารที่ได้มาจากการขอล้วนแล้วแต่เป็นของเศษเดน

ดังเราเคยได้พบเห็นคนขอทานในที่ทั่วไป เมื่อเราถูกเขาขออาหารหรือขอสั่งใดกับเรา เราให้ของประเภทไหนแก่เขา หรืออาจจะไม่ให้อะไรกับเขาเลยก็มี

เมื่อเราเห็นคนประเภทนั้น เราต้องโอบนโยน้อมนึกดูว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ไม่มีความราบรื่นเสมอกัน ให้เรามั่นใจในตัวเองว่า ชาติภพ ที่น่าทุเรศอย่างนี้เราเคยได้เป็นมาแล้ว เมื่อหากเรา มีความเกิดอยู่ในโลกนี้ต่อไป เราก็จะได้เกิดมาเป็นคนชนิดนี้แน่นอน

อบรมจิตตนเองด้วยปัญญา

จงห้อมเขาเข้ามาเป็นเรา ห้อมเราลงไปเป็นเขาดูบ้าง เพื่อเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนจิตของเราเอาไว้ ให้เข้าใจในความแตกต่างกันของภพชาติในมนุษย์ทั่วไป ให้จิตได้มองเห็นความเป็นอยู่ของโลกอย่างรอบด้าน เพราะเป็นหลักความจริงของโลกมาแต่กาลไหนๆ และจะเป็นอย่างนี้ต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด

ฉะนั้น การใช้ปัญญาพิจารณาในหมู่มนุษย์ทั่วไป ย่อมจะเข้าใจว่า ระดับความเป็นอยู่ในการครองชีพไม่เสมอกัน ผู้ร่ำรวยก็รวยจนเหลือใช้เหลือกิน ผู้ยากจนก็จนอย่างไม่มีวัตถุใดอยู่ในมือ ชีวิตความเป็นอยู่น่าสลดใจ ถึงไม่มีใครต้องการในภพชาติอย่างนั้น เรียกว่าเป็นวิภวตัณหาคือความไม่ต้องการเกิดในภพอย่างนั้น ถึงไม่ต้องการก็จำเป็นจะได้รับ เพราะเหตุสร้างมาอย่างนี้

เพราะตามปกติแล้วมนุษย์เราชอบแต่สิ่งที่ชอบใจปรารถนาเอาแต่สิ่งที่ชอบใจ เมื่อชอบใจในสิ่งนี้ก็ทำในสิ่งนี้ แต่ไม่เข้าใจในสิ่งที่เราทำหรือคำที่เราพูด ว่าสิ่งนั้นเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ เมื่อได้รับผลที่เป็นทุกข์แล้วจึงแก้ตัวไม่ทัน

จำเป็นต้องได้รับผลนั้นต่อไป

ฉะนั้น นักปฏิบัติต้องฝึกหัดจิตให้มีความฉลาดในเหตุผล จิตที่ฝึกดีแล้วย่อมมีความฉลาดรอบตัว **ก่อนจะเชื่ออะไร ต้องยังคิดในเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น นิสมม กรรม เสยโย ไคร์ครวญดูให้รู้ชัดก่อนตัดตัดสินใจเชื่อ**

เพราะตามปกติของจิตเดิมแล้วจะรับเอาอารมณ์ไม่เลือก อารมณ์ที่ชอบใจหรือไม่ชอบใจ รับเอาทั้งนั้น ถ้าหากอารมณ์ที่เป็นธรรมก็ซัดเข้าไป ถ้าอารมณ์ไม่เป็นธรรมก็มีความทุกข์เร่าร้อนขึ้นที่จิต เหมือนกับเด็กที่ยังไม่รู้เดียงสา คว้าได้อะไรมาไม่มีความสังเกต จะเอาเข้าปากอย่างเดียว แม้สิ่งสกปรกจากกันตัวเองก็เอาเข้าปากทั้งนั้น นี่ฉันใด ถ้าจิตไม่มีปัญญาเป็นเครื่องรู้ออกแล้ว จะคิด จะพูด จะทำอะไร ย่อมเป็นไปตามกิเลสตัณหาหรือความต้องการ ไม่ได้คิดว่าสิ่งนั้นจะมีความผิดถูกแต่อย่างใด เมื่อโทษภัยเกิดขึ้นในภายหลังจึงมีความรู้ตัว แต่มันสายไป จะเตรียมสติปัญญาแก้ปัญหาไม่ทัน

ฉะนั้น ผู้ฝึกโยคาวจรจิต ต้องใช้อุบายวิธีที่รอบคอบ แยกกาย มีความรับผิดชอบอยู่ในตัวสูง **เมื่อจิตมีความทุกข์ จิตมีความเศร้าหมองขุ่นมัว จิตมีความเดือดร้อนในอารมณ์อย่างไร ต้องใช้สติปัญญาค้นหาเหตุที่เกิดขึ้น ว่าจิตมีความทุกข์เดือดร้อนด้วยเหตุอันนี้ ซึ่งจุดที่ผิดให้จิตได้รู้เห็นอย่าง**

ชัดเจน เพื่อจะใช้ปัญญาสอนจิตให้ตรงกับเหตุนั้นๆ มีสติระวังสังวรไม่ให้จิตไปก่อเหตุอย่างนี้ขึ้น และมีสติปัญญาที่เตรียมพร้อม เพื่อแก้ปัญหาให้ทันต่อเหตุการณ์ เพราะอารมณ์เหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นที่จิตได้แล้วจะหายไปได้ยาก เช่น อารมณ์ของโลภะ อารมณ์ของราคะ อารมณ์ของโทสะ อารมณ์ของโมหะ เมื่อเกิดขึ้นกับจิตได้แล้ว ถ้าไม่มีอุบายที่แยกกายเข้าแก้ไข อารมณ์นี้จะหายไปจากจิตได้ยาก แต่ก็ต้องพยายามที่จะแก้ไข **จิตมีอารมณ์อะไรเป็นมูลเหตุ ก็ต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้รู้เห็นในเหตุนั้นๆ อย่างรอบคอบ เพื่อป้องกันสังขารจิตไปปรุงแต่งให้เหตุนั้นขยายตัว** เหมือนกับไฟที่กำลังจะก่อตัว ก็ต้องรีบดับเสีย ถ้าปล่อยให้ไฟลุกลามไปใหญ่โตแล้วย่อมดับได้ยาก

นี่ฉันใด ถ้าอารมณ์แห่งความรักความใคร่เริ่มก่อตัว ก็รีบใช้สติปัญญาแก้ไขให้ทัน่วงที ถ้าปล่อยให้ความรักความยินดีมีกำลังรุนแรง จิตก็จะจมดิ่งลงสู่กามคุณ เกิดอารมณ์ความโลภ อารมณ์ความโกรธ อารมณ์แห่งราคะ อารมณ์แห่งโมหะ จะทำให้จิตมีความเศร้าหมองขุ่นมัว หมุนตัวตามกิเลสตัณหาโดยไม่มีเวลาเป็นของตัวเอง มีแต่ป้ายหน้ามุดตัวลงในกามคุณตลอด ๒๔ ชั่วโมง ความผูกพันเพื่อฝันในอารมณ์ของกามคุณก็จะไม่มีวันอิมพอได้เลย

ต่างคนต่างมีไฟ
ต่างดับไฟของคนเอง
ไฟที่ดับจะก่อตัวดับ
อย่าเพิ่มเชื้อไฟเข้าม

พจนานุกรมแปลใจ

ความฉลาดย่อมเกิดขึ้น จากปัญญาตน

การใช้ปัญญาสอนจิตจึงเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าไม่มีปัญญา
ที่ฉลาดเฉียบแหลม ก็ไม่สามารถที่จะทำลายความเห็นเดิม
ของจิตได้เลย เพราะจิตมีความผูกพันยึดมั่นอยู่ในกามคุณ
มานาน จะมาใช้สติปัญญาพิจารณาชะล้างชนิดเดียวไม่พอ
เหมือนกับเสื้อผ้าที่มีคราบสกปรกเกาะอยู่หนาแน่น จะใช้
ผงซักฟอกหยิบมือเดียวเอาไปทำลายเพื่อให้คราบสกปรก
หลุดออกไปจากเสื้อผ้านั้นไม่ได้เลย นี่ฉันใด

การใช้ปัญญาอบรมจิตจะพิจารณานิดเดียวไม่พอ
เพราะกิเลสตัณหาเกาะอยู่ที่จิตอย่างแน่นหนา กำลังสติ
ปัญญาไม่พอก็ไม่ลบล้างให้กิเลสหมดไปจากจิตได้ ฉะนั้น
ปัญญาที่นำมาประกอบความเพียรต้องเป็นปัญญาของตัวเอง
ความฉลาดเฉียบแหลมคมคายก็ให้เป็นของตัวเอง ถึงแม้จะ
จดจำเอาความรู้ความฉลาดจากครูอาจารย์มาได้ก็ตาม แต่ก็
นำมาชำระชะล้างให้กิเลสตัณหาหมดไปจากจิตเราไม่ได้เลย

เหมือนกับพระโฆฏิยะ ในสมัยครั้งพุทธกาล พระโฆฏิยะ
ได้ไปเยี่ยมธรรมะจากพระพุทธเจ้าและพระอริยเจ้าทั้งหลาย

มาศึกษา จนมีความรู้แตกฉาน มีปฏิภาณในการแสดงธรรม เป็นเยี่ยม เป็นธรรมกถึกเอกในครั้งนั้น พระโปลีลละมีเพื่อนสนิทบวชพร้อมกันอีกองค์หนึ่ง เมื่อเพื่อนบวชเข้ามาแล้ว ก็ได้ศึกษาภาคปฏิบัติให้เข้าใจ แล้วออกไปภาวนาปฏิบัติในที่ต่างๆ ไม่นานก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ ต่อมาพระโปลีลละได้ทราบข่าวเพื่อนเก่าที่ออกจากป่ามา จึงคิดโอหังขึ้นมาว่า

แหม! เพื่อนเราบวชเข้ามาแล้ว ทำไมจึงไม่ศึกษาเล่าเรียนเพื่อหาความรู้ระดับตัว จะมัวแต่ไปนั่งหลับตาในป่าในเขาจะมีความรู้มาจากไหน

แหม! โง่จริงๆ ไหนเลยเราจะไปถามธรรมะให้เพื่อนได้อายุเสียที ว่าแล้วก็ออกเดินทางไปในขณะนั้นพระพุทธเจ้าหยั่งรู้ว่าพระโปลีลละจะไปถามความรู้ทางปริยัติต่อเพื่อนที่ไม่เคยศึกษามา ถ้าเพื่อนตอบคำถามทางปริยัติไม่ได้ พระโปลีลละก็จะเกิดความประมาท พุดเยาะเย้ยกระทบกระแทกแก่เพื่อนมากที่สุด พระโปลีลละก็จะเป็นบาปกรรมถึงตกนรกไป พระพุทธเจ้ารู้เช่นนั้นก็เสด็จไปเพื่อระงับเหตุ

ในขณะนั้นพระพุทธเจ้ากับพระโปลีลละก็ได้ไปถึงในที่แห่งนั้นพร้อมกัน พระโปลีลละกับเพื่อนซึ่งเป็นพระอรหันต์ได้กราบนมัสการพระพุทธเจ้าแล้วก็นั่งอยู่ในที่อันควร จากนั้นพระพุทธเจ้าก็ได้ถามความสุขทุกข์แก่พระทั้งสอง แล้วก็

ถามปัญหาธรรมแก่พระอรหันต์ก่อน พระอรหันต์ท่านก็ตอบปัญหาที่พระพุทธเจ้าถามได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว และถูกต้องตามหลักความจริงทุกจุดไป ตรงต่อคำถามของพระพุทธเจ้าทั้งหมด พระพุทธเจ้าก็ได้อนุโมทนาแล้วตรัสว่า นี่คือลูกเราตถาคต ได้หมดกิจที่จะพึงทำแล้ว

ในขณะนั้นพระโปลีลละเกิดความกังวลใจมากที่สุด และคิดอยู่ในใจว่า ปัญหาธรรมที่พระพุทธเจ้าถามเพื่อนเรา ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่สุขุมลุ่มลึกมาก แต่พระเพื่อนเราก็ตอบปัญหาของพระพุทธเจ้าอย่างฉลาด ฉลาด ถ้าพระพุทธเจ้าถามปัญหาธรรมแก่เราอย่างนี้ เราก็จะตอบเหมือนกับเพื่อนเราไม่ได้เลย ทั้งเกิดความร้อนใจกลัวว่าพระพุทธเจ้าจะถามปัญหาตน แต่ก็หนีไม่พ้น จากนั้นพระพุทธเจ้าก็ได้ถามปัญหาพระโปลีลละดูบ้าง

พระโปลีลละมีอาการหน้ามืดแทบจะเป็นลมล้มในที่นั่งนั้น ทั้งตอบปัญหาไม่ได้ ทั้งละอายเพื่อนที่กำลังนั่งฟังอยู่ในที่นั้น เหงื่อไหลโซมตัว ก้มหน้าคอดอกเหมือนกับลูกนกถูกฝน แล้วประนมมือพูดด้วยเสียงสั่นเครือว่า

ข้าพระองค์ตอบปัญหานี้ไม่ได้พระเจ้าข้า

พระพุทธเจ้าตรัสว่า พระโปลีลละ **ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาในภาคปริยัตินั้น ถ้าไม่มีการปฏิบัติธรรมเพื่อ**

ความรู้แจ้งเห็นจริงในสังขารแล้ว ความรู้ที่เรียนมาจะเอาไปละกิเลสต้นหาวิชาให้จิตมีความบริสุทธิ์ไม่ได้เลย ความรู้ที่เรียนมาจึงเป็นเพียงแบกคัมภีร์เปล่าเท่านั้นเอง เมื่อพระโฆฏิยะได้ฟังคำพระพุทธเจ้าตรัสมาอย่างนี้ จึงเกิดมีความสำนึกตัว จึงได้ตัดสินใจว่า **จากนี้ไปเราจะไม่แสดงธรรม จะตั้งใจปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง หวังมรรคผลนิพพานเป็นที่ตั้งโดยความมั่นใจ**

จากนั้นมา พระโฆฏิยะก็ได้เข้ามาบอกรายถวายตัวแก่อาจารย์อื่นๆเพื่อให้ท่านเหล่านั้นอนุเคราะห์สอนภาคปฏิบัติให้ ไปบอกรายถวายตัวแก่ท่านองค์ใดก็ไม่มีใครรับเอาไว้ เป็นศิษย์เลย พระโฆฏิยะก็ได้ตระเวนแสวงหาครูอาจารย์อยู่นานจนอ่อนใจ คิดว่าจะได้อองค์ไหนหนอเป็นครูเป็นอาจารย์แก่เรา ในที่สุดไปพบสามเณร ก็ได้มอกรายถวายตัวลงเป็นศิษย์แก่สามเณรด้วยความจริงใจ สามเณรท่านเป็นพระอรหันต์ ท่านจึงมีอุบายละมานะทิฏฐิของพระโฆฏิยะด้วยวิธีให้ลงหนองน้ำหลายครั้งหลายหน จนพระโฆฏิยะหมดมานะทิฏฐิภายในใจ สามเณรท่านก็ได้ให้อุบายธรรมะเพื่อให้พระโฆฏิยะนำไปปฏิบัติ ไม่นานนักพระโฆฏิยะก็ได้บรรลุมรรคผลเป็นพระอรหันต์ นี่ในครั้งพุทธกาล

พระโฆฏิยะจึงเป็นตัวอย่างที่ดี พระโฆฏิยะในสมัยนี้จะมีหรือไม่นั้น ผู้เขียนไม่ทราบ แต่นายโฆฏิยะและนางโฆฏิยะคงหาได้ไม่ยากเลย เรื่องมานะทิฏฐิไม่ใช่จะเกิดขึ้นจากการเรียนมากรู้มากเพียงอย่างเดียว ยังเกิดขึ้นจากตระกูล เกิดขึ้นจากทรัพย์สมบัติมาก เกิดขึ้นจากยศถาบรรดาศักดิ์ เกิดขึ้นจากหน้าที่การงาน ทางที่จะเกิดมานะทิฏฐิยังมีอีกมาก แม้ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ถ้าไม่มีปัญญารู้อบเอาไว้ ก็ทำให้เกิดมานะทิฏฐิได้เช่นกัน

ความเข้าใจที่สับสน

เคยได้ยินได้ฟังจากนักปฏิบัติหลายท่าน แต่ละท่านยังไม่แน่ใจในอุบายการปฏิบัติของตน จึงได้ถามว่าจะปฏิบัติอย่างไร จึงจะเป็นแนวทางที่ถูกต้องต่อมรรคผลนิพพานไม่ต้องคอยให้เสียเวลา

คำถามอย่างนี้ก็เคยได้ถามครูอาจารย์มาแล้วหลายองค์ แต่ละองค์ก็ได้ตอบทางที่ตรงให้ท่านได้รู้อยู่แล้ว ถ้าไปถามถึง ๑๐ องค์ ก็จะได้รู้อุบายทางสายตรง ๑๐ สาย เมื่อเป็นในลักษณะนี้จึงเกิดความสับสนในวงการนักปฏิบัติกันอยู่มาก

จึงเกิดความไม่แน่ใจว่าอะไรผิด อะไรถูก อะไรเป็นทางอ้อม
อะไรเป็นทางตรง

ความงุนงง ความไม่แน่ใจในอุบายที่ปฏิบัติอยู่ ก็เกิด
ความสงสัยว่า อุบายที่เราปฏิบัติอยู่ขณะนี้ถูกต้องหรือยัง
เมื่อเกิดความสงสัยในข้อปฏิบัติอยู่อย่างนี้ การที่จะทุ่มเท
กำลังความพากเพียรลงให้เต็มที่ก็ยังไม่กล้าที่จะตัดสินใจ
ด้วยตัวเอง เป็นในลักษณะจดๆจ้องๆ คือเกิดความไม่
แน่ใจ ไม่มีความจริงจังในการปฏิบัติธรรม

เมื่อมีความลังเลสงสัย ในข้อวัตรปฏิบัติ อยู่อย่างนี้
จะมีความล่าช้าในการปฏิบัติจะไม่ไปถึงไหน ในที่สุด
ก็จะมีกิเลส แทรกซ้อนขึ้นมาว่า วาสนาบารมียังไม่พอแก่
มรรคผลจึงกลายเป็นคนที่ลี้नทำปราชัยไปอย่างน่าเสียดาย
แทนที่จะเข้า กระแสธรรม ในชาตินี้ ก็กลายเป็น ผู้สร้าง
บารมีเพื่อชาติอนาคต่อไป

นักภาวนาปฏิบัติจึงต้องมีปัญญาเป็นของตัวเอง
มีความฉลาดความสามารถและมีเหตุผลเป็นของตัวเอง เพื่อ
วินิจฉัยชี้ขาดในอุบายการปฏิบัติให้ชัดเจน ให้เข้าใจใน
ขั้นตอนการปฏิบัติธรรม เมื่อกำลังของเรายังไม่พอที่จะ
ทำให้ถึงที่ลี้นสุดแห่งทุกข์ได้ในชาตินี้ เราก็มีหลักปฏิบัติที่
ถูกต้องมั่นคง มีความเพียรอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ

ฉะนั้น การใช้ปัญญาวินิจฉัยในอุบายธรรมจึงเป็นหลัก
ให้รู้จักเลือกเฟ้นธรรมโดยตรง และเป็นหลักสร้างความมั่นคง
หนักแน่นให้แก่ตัวเอง ในเบื้องต้นเราต้องดูแบบอย่างจาก
ท่านผู้รู้ ศึกษาให้เข้าใจในขั้นพื้นฐานจนเกิดความมั่นใจ
ว่าอุบายนี้ถูกต้องที่สุดแล้ว จึงนำเอาอุบายนี้มาปฏิบัติด้วย
ความจริงจัง และมีเหตุผลเป็นของตัวเองอย่างแยบคาย
ตั้งคำว่า ตนแลเป็นที่พึ่งของตน ก็พึ่งความสามารถของตน
พึ่งเหตุผลของตนเป็นเครื่องตัดสินใจ เพื่อตัดปราชัยคือ
ความไม่แน่ใจให้หมดไป ไม่ต้องลูบๆคลำๆในข้อวัตรปฏิบัติ
ของตัวเอง ทำให้เสียเวลา เพราะความลูบคลำจึงทำให้ไม่
กล้าตัดสินใจ

เราเป็นนักปฏิบัติ จงมองดูอะไรให้รอบด้าน จะเป็น
สิ่งภายนอกหรือสิ่งภายใน ต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้รู้เห็น
เป็นไปในสัจธรรม เพราะทุกอย่างมันเป็นหลักความจริงอยู่
ในตัวของอยู่แล้ว จึงไม่มีใครในโลกนี้จะมาแก้ไขได้เลย และ
ไม่อยู่ในอำนาจของใครจะบังคับให้เป็นไปตามใจชอบได้
เช่น ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ
ของเขา จะเอาอะไรมาค้ำจุนอุดหนุนให้มันทรงตัวอยู่
ตลอดไป จึงเป็นสิ่งที่เหลือวิสัยที่จะเป็นไปได้

ถึงจะมีความอภัยอาวรณ์ห่วงใยสักปานใด ก็ไม่สม
กับความต้องการของเรา เพราะในโลกนี้ไม่มีอะไรที่

สมปรารถนา เราพยายามจะทำให้สมความตั้งใจ แต่ก็มี ความผิดหวังมาตลอด ดังพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า ปรารถนาใน ของสิ่งใด ไม่ได้มาตามความต้องการก็เป็นทุกข์ ฉะนั้น ขอให้ เราใช้ปัญญาพิจารณาตรวจสอบความต้องการของเรา หรือ บางอย่างอาจได้มาตามความต้องการอยู่บ้าง เมื่อได้มาตาม ความต้องการจริง เราจะยึดเอาความสุขกับสิ่งเหล่านี้ไป นานเท่าไร ไม่กี่วันเดือนปี เราก็จะมีความทุกข์เกิดขึ้นกับ สิ่งเหล่านี้อย่างแน่นอน

ฉะนั้น เรามีอะไร ได้อะไรมา อย่าเพิ่งบักใจว่าสิ่งนี้เป็น ของเราที่แน่นอน จริงอยู่ในแง่สมมติโลกที่มีความนิยมนกัน **แต่นักปฏิบัติผู้ที่มีปัญญาความรู้รอบภายในใจ ถึงจะมี อะไรเกิดขึ้นหรือได้อะไรมา ก็ต้องพิจารณาดูปัญหาที่จะ ต้องเป็นผลติดตาม** เพราะทุกอย่างย่อมมีปัญหาลูกอยู่ในตัว เราต้องใช้ปัญญาเตรียมตัววางแผนไว้เสียแต่ต้นมือ เพื่อ หาช่องทางหลบตัวเอาไว้ให้เป็นอุบายบรรเทาทุกข์อยู่ในตัว

ถึงสิ่งนั้นจะเป็นทางโลกแต่เราก็มาอยู่กับอยู่ในโลกนี้ มิใช่หรือ คนที่มีความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ ร้องไห้แทบ น้ำตาจะเป็นสายเลือด ก็เพราะมาหลงโลกนี้ทั้งนั้น ฉะนั้น ผู้จะหนีจากโลกต้องรู้ความเป็นอยู่ของโลกให้ทั่วถึงว่า โลกนี้มีอะไรบ้างที่เราจะต้องเอา และมีอะไรบ้างที่เราจะมา

ติดใจใฝ่ฝัน เพราะสิ่งเหล่านั้นล้วนแล้วแต่เป็นของที่ลวงตา ลวงใจ จะเอาอะไรเป็นของส่วนตัวที่แน่นอนไม่ได้เลย เพราะ วัตถุของโลกนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกฎอนิจจัง ไม่คงที่ ดังมีคนแสดงความผิดหวังกับสิ่งที่เสียไป มีน้ำตาไหล นองหน้า โศกเศร้าเสียใจ

นี่คือ ความทุกข์ที่เป็นผลต่อเนื่องมาจากการยึดถือ เป็นเหตุ ถ้ายึดในสิ่งไหนมากเกินไปก็ทำให้เป็นทุกข์มาก เท่านั้น นี่เราเกิดมาอาศัยโลกอยู่ ต้องให้รู้จักโลกให้ดี ต้อง ใช้สติปัญญาพิจารณาดูโลกให้ชัดเจน เช่น วัตถุธาตุที่มีอยู่ ในโลกมีส่วนไหนบ้างที่เป็นของของเราที่จะเอาติดตามตัวไป ได้ เราต้องพิจารณาให้ดีมีเหตุผลเป็นเครื่องตัดสิน เพราะ ทุกอย่างเป็นเพียงวัตถุที่อาศัยชั่วคราว จะเอาอะไรเป็นของ ส่วนตัวที่แน่นอนไม่ได้เลย ดังเราได้เห็นกันในที่ทั่วไป

ทุกคนย่อมมีความเข้าใจว่า สิ่งใดที่เป็นกรรมสิทธิ์ของ ตัวเองแล้ว จะยึดถือเอาแบบลุ่มหัวจมท้ายอย่างแนบแน่น โดยไม่ใช้ปัญญาพิจารณาในเรื่องความไม่เที่ยง และไม่ได้ พิจารณาความเป็นอนัตตา คือ สุนฺณสลายไป ไม่มีอะไรเป็นของ ของเรา มีแต่จะเอาจะยึดโดยถ่ายเดียว เมื่อของสิ่งนั้น ได้สุนฺณสลายไปตามกาลเวลา น้ำตาจึงได้ไหล ตั้งหลักใจ ไม่ได้เลย

สังสารวัฏ
 ในดินมีจอบหรือคันไถ
 จอบขุดดินอย่างง่าย
 อดขัดอดทนต์ ก็เห็นกัน

พจนานุกรมธรรม ฉบับภาษาไทย

อยู่ในโลก อย่าหลงโลก

นักปฏิบัติจึงต้องเป็นผู้รอบคอบ มีเหตุผลเป็นเครื่องวินิจฉัย เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนใจความทุกข์ใจให้เบาลง เหมือนกับการเข้าดงเข้าป่า ต้องสังเกตในการเดิน หรือ ผูกโบเอาไว้เป็นเครื่องหมาย เมื่อออกจากดงจากป่าก็มาตามเครื่องหมาย ไม่เช่นนั้นก็จะจวนจวนอยู่ในป่าโดยหาช่องทางออกไม่ได้เลย

นี่ฉันใด ขณะนี้เรากำลังเที่ยวจวนจวนอยู่ในโลกนี้มานาน ยังหาช่องทางที่จะออกจากโลกนี้ไม่พบ ถึงจะผ่านประตูทางออกหลายครั้งแต่ก็ไม่มีสติปัญญาให้เห็น **คำว่าประตูออกจากโลกนั้นคือไตรลักษณ์ ที่เป็นหลักประกันตามความเป็นจริง** นี้เป็นเครื่องหมายในเส้นทางของผู้จะหนีไปจากวัฏสงสาร นี้เป็นศูนย์รวมของโลกทั้งสาม คือ กามโลก รูปโลก อรูปโลก ย่อมรวมอยู่ในไตรลักษณ์นี้แห่งเดียว การพิจารณาโลกทั้งสามนี้ ให้เน้นหนักเฉพาะกามโลกเป็นสิ่งสำคัญ เพราะกามโลกเป็นจุดใหญ่ที่สัตว์โลกให้ความสนใจเป็นพิเศษ

กามโลกนั้นก็แบ่งแยกออกไปเป็นภพภูมิต่างๆ มีจำนวนมาก เช่น เทวโลก มนุษย์โลก สัตว์โลก เปรตโลก

แต่ละโลกดังที่กล่าวมานี้ก็ยังมีปลีกย่อยออกไปเป็นจำนวนมาก และก็รวมอยู่ในไตรลักษณ์ คือทุกขัง มีชีวิตความเป็นอยู่แบบทรมาณใจ ทรมาณกาย ไม่มีอิสระเสรีภายในกายและใจ อดทนต่อความเป็นอยู่ได้ยาก จำเป็นต้องวิ่งเต้นขวนขวายดิ้นรนเพื่อเอาตัวรอดเป็นวันๆไป เฉพาะมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉานที่มีรูปเป็นส่วนหยาบ ย่อมมองเห็นได้ด้วยตาเนื้ออย่างชัดเจน นั่นคือกิริยาอาการแสดงออกมาทางกายในการกระทำ

ถ้าผู้มีความฉลาดอยู่ในตัวอยู่บ้างก็พอมีทางแสวงหาเอาวัตถุธาตุเพื่อมาอุดหนุนบำรุงให้ร่างกายนี้ทรงตัวอยู่ได้ แต่ก็ยังไม่ราบรื่นเสมอไปทุกวี่วัน เพราะเหตุปัจจัยส่วนอย่างอื่นที่จะทำให้เกิดความทุกข์มีอยู่มาก เช่นบางท่านมีเงินทองพอจะเลี้ยงชีวิตไปอีกนาน แต่ยังมีเหตุอย่างอื่นที่ทำให้เป็นทุกข์เกิดขึ้นได้ เช่น ปัญหาครอบครัว ที่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ใจได้ นั่นคือความไม่เข้าใจกันในระหว่างผัวเมีย จึงเกิดความขัดแย้งกันในความคิดเห็น จนถึงกับลงไม้ลงมือ มีความเจ็บกายเจ็บใจทั้งสองฝ่าย หรือไม่ทำตัวเป็นผัวเมียที่ไว้ใจได้ เมื่อฝ่ายหนึ่งเผลอก็ชอบออกนอกบ้านเพื่อแสดงหาความสุขส่วนตัว หรือสาเหตุที่เกิดจากลูกหลานตัวเอง

ความทุกข์ในครอบครัวเหล่านี้ ถึงในชาตินี้เรายังไม่พบ แต่ชาติหน้าเมื่อเรายังมาเกิดในโลกนี้อีก เราต้องได้

ประสบการณ์อย่างนี้แน่นอน หรือเหตุการณ์อย่างนี้ไม่มีในครอบครัว แต่ความทุกข์อย่างอื่นย่อมเกิดขึ้นได้ เช่นการเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยโรคชนิดต่างๆ ดังเราได้เห็นผู้ที่มีอยู่มากในโรงพยาบาลเป็นจำนวนมาก คนนั้นเขาจะมีความทุกข์กาย ความทุกข์ใจหรือไม่ นี่ก็ให้เราได้พิจารณาดูให้รอบ เพื่อจะให้จิตได้รู้เห็นในภพแห่งความเกิด ให้พิจารณาดูชีวิตความเป็นอยู่ทั้งเราทั้งเขา มีความเป็นอยู่แบบทนได้ยากเหมือนกัน

ความทุกข์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

ความทุกข์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่น คือสภาวะทุกข์ที่เป็นทุกข์ประจำขั้น ถึงคนนั้นจะมีความเป็นอยู่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติและเพียบพร้อมด้วยกามคุณอยู่ก็ตาม สภาวะทุกข์ย่อมแสดงตัวขึ้นที่ขั้นอยู่เสมอ เช่นรูปขั้นที่จิตยังครองร่างอยู่ย่อมปรากฏความทุกข์ขึ้นที่กายที่ใจ เพราะกายใจเป็นสถานที่รองรับทุกข์ และเป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์อีกด้วย

ถึงไม่มีใครปรารถนาแต่จำเป็นก็ต้องได้รับ เพราะเป็นธรรมชาติที่มีอยู่กับตัว ถึงจะพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้

ความทุกข์ดับไป แต่ก็ไม่สำเร็จ เช่น แสงหากามคุณ คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ มากลบเอาไว้ แต่ก็ไม่มีใครในโลกนี้ปิดบังทุกข์ไว้ได้ เพราะทุกข์เป็นสังขารมัจจุราฐัตถุขันธ์ และเปิดเผยกับตัวเองอยู่ทุกว้นคืน จะยืน เดิน นั่ง นอน ในอิริยาบถต่างๆ นั้นเป็นเพียงหลบลีกทุกข์ชั่วคราวเท่านั้น และไม่มีอิริยาบถใดมีความสุขที่แน่นอน เช่น ยืนนานก็เป็นทุกข์ เดินนานก็เป็นทุกข์ นั่งนานก็เป็นทุกข์ นอนนานก็เป็นทุกข์

เราจะหาเอาความสุขจากธาตุขันธ์มาจากที่ไหน ในที่สุดก็คว้าเอารูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ มากลบทุกข์ไว้ชั่วคราวเท่านั้น แทนที่จะเป็นผลดีกลับยิ่งเพิ่มความทุกข์ให้เกิดความรุนแรงขึ้น เหมือนกับการดับไฟ จะหาขี้เลื่อยหาแกลบมากลบไฟเอาไว้ แทนที่ไฟจะดับไป กลับเป็นเชื้อของไฟได้เป็นอย่างดี เมื่อไฟคุกรุ่นขึ้นมา ก็เอาแกลบกลบไว้อีก

นี่คือไม่ฉลาดในการดับไฟ นี่ฉันใด เรื่องไปเอารูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ มาดับจิตที่เป็นทุกข์ จึงเป็นเพียงกลบทุกข์เอาไว้ เป็นอุปายเปลี่ยนอารมณ์ของจิตที่มีทุกข์ได้ชั่วคราว ในที่สุดอายตนะภายนอกก็จะกลายเป็นเชื้อแห่งความทุกข์ อย่างดี เพราะการสัมผัสในอายตนะ จึงทำให้เกิดความดีใจ

เสียใจ เป็นไฟเสริมราคะ เป็นไฟเสริมโทสะ เป็นไฟเสริมโมหะ ให้เกิดความรุนแรง

ฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสไว้ว่า การไม่สำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ให้ออกไปเกาะเกี่ยวอยู่กับรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ จึงเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ขึ้นที่ใจ ฉะนั้น ความเกิดจึงมีทุกข์ และเป็นช่องทางให้ทุกข์อื่นที่จรมาได้รวมตัวเป็นทุกข์ขึ้นที่ใจ ขอให้พิจารณาด้วยปัญญาเพื่อความรู้อย่างเห็นจริง

ส่วนความแก่ ความเจ็บ ความตาย ที่เป็นทุกข์ก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ถึงจะกลัวสักปานใดก็หนีไม่พ้น เพราะความเกิดได้ก่อขึ้นไว้แล้ว ความแก่ ความเจ็บ ความตาย มันเป็นผลต่อเนื่องมาจากความเกิด ถ้าปิดความเกิดได้อย่างเดียว ความทุกข์ในสามภพก็หมดสภาพไป

ฉะนั้น นักภวณาปฏิบัติผู้ที่ไม่ต้องการความเกิด ผู้ไม่ต้องการความทุกข์ ก็ต้องพิจารณาความเกิด พิจารณาความทุกข์ ให้รู้เห็นในชาติปัจจุบัน เพื่อบั่นทอนถอนอุปาทานความยึดหมายในชาติอนาคตให้หมดไป จึงตัดกระแสความหวังใยอันเป็นปัจจัยให้เกิดภพเกิดชาติ ด้วยสติปัญญาที่คมกล้าเฉียบแหลม จึงเรียกว่า อนาลโย คือไม่มีความหวังอาลัยผูกพันกับของสิ่งใดในโลก ทำลาย

สถานที่เกิดและดับมูลเชื้อที่จะพาให้เกิด จึงเป็น สมุส ตณห์ อပ္ภุยกฺข เป็นผู้ถอนต้นหากับทั้งมูลรากได้แล้วอย่างสิ้นเชิง นี่เป็นจุดสุดท้ายที่นักปฏิบัติจะต้องได้ต้องถึง

ส่วนแนวทางปฏิบัติที่จะได้บรรลุถึงจุดนี้เราต้องดู ต้นทางไว้ให้ดี ตั้งหลักล้มมาทีปฏิญญาคือความเห็นชอบด้วย ปัญญาไว้ให้ตรง จับหลักสังขธรรมคือความจริงไว้ให้มั่นคง ถึงกระแสโลกจะพัดพาเราหมุนตัวไปทางที่ต่ำ แต่เราก็ตั้งใจ ทวนกระแสโลกเอาไว้ อย่าปล่อยใจให้ไหลไปตามกิเลสตัณหา พยายามใช้ปัญญาพิจารณาให้รู้เห็นทุกข์และเหตุที่ทำให้เกิดความ ทุกข์อยู่เสมอ เพราะความทุกข์ พระพุทธเจ้าได้ถือว่าเป็น หลักใหญ่และเป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติธรรม ดังเรา ทั้งหลายได้รู้แล้วว่า พระพุทธเจ้าตรัสรู้อรหัตตผล ๔ มีทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เพียงเท่านี้ นักปฏิบัติก็พอจะรู้ความหมาย ให้เอาแต่ละข้อมาวินิจฉัยใคร่ครวญก็จะรู้จักอุปาย แนวทางอย่างชัดเจน

ดับทุกข์และเหตุให้เกิดทุกข์ ได้ด้วยปัญญา

เรื่องความทุกข์ พระพุทธเจ้าจึงได้เอามาเป็นจุด เริ่มแรก เพราะเป็นส่วนหยาบที่ปรากฏอยู่ที่กาย อยู่ที่ใจ และเป็นผลต่อเนื่องมาจากความเกิด นับแต่เราเกิดมา จนถึงปัจจุบัน มีความทุกข์กายมีความทุกข์ใจเป็นอย่างไร เนื่องจากเหตุปัจจัยอะไรที่ทำให้กายให้ใจได้เป็นทุกข์ เราก็ต้องใช้ปัญญาตรึกตรองดูบ้าง

ถ้าไม่รู้เห็นทุกข์ที่มีอยู่ที่กายที่ใจตัวเอง เราจะไปรู้เห็น เหตุให้เกิดทุกข์ไม่ได้เลย ถ้าไม่รู้เหตุให้เกิดทุกข์ ความทุกข์ ในการเกิดก็จะมีต่อไป นักปฏิบัติต้องเข้าใจในจุดนี้ให้มาก เพราะเป็นจุดที่จะววนกลับมาเกิดเป็นภพเป็นชาติ คำว่า วิภวภูต แปลว่าการหมุน ก็มาหมุนตัวกลับตรงนี้ อวิชชาคือ ความไม่รู้เหตุที่จะหมุนตัวไปในชาติอนาคตก็อยู่ตรงนี้

เมื่ออวิชชาคือความไม่รู้เหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ จึงได้หลุด เข้าไปในกระแสแห่งความเกิดเป็นภพชาติต่อไปก็อยู่ตรงนี้ จุดนี้จึงเป็นหัวเลี้ยวหัวต่ออย่างสำคัญ ฉะนั้น เรื่องเหตุให้ เกิดทุกข์จึงมีความละเอียดอ่อน จะรู้เห็นได้ด้วยปัญญาญาณ

ที่ละเอียด และตัดเหตุให้ขาดไปได้ด้วยปัญญาที่คมกล้า ถ้าตัดเหตุที่เกิดทุกขขาดไปจากใจได้ ก็เท่ากับตัดกระแสของวิญญูหรือความหม่นเวียนให้หมดไป

การปฏิบัติเพื่อรู้แจ้งเห็นจริงในอริยสัจ ๔ ต้องมีสติปัญญาที่เฉียบแหลม วิจัยวิเคราะห์ในเหตุผลให้เข้าใจให้ถูกต้องตามความเป็นจริง การพิจารณาทุกข์และพิจารณาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ อูบายที่จะปฏิบัติเพื่อดับเหตุแห่งความทุกข์ ก็ต้องศึกษาให้เข้าใจ วางพื้นฐานแนวทางปฏิบัติไว้ให้ตรง ส่วนนิโรธเป็นผลครั้งสุดท้าย ไม่จำเป็นจะเอามาวิจารณ์ เพราะเป็นธรรมที่เป็นปัจเจกตน รู้เฉพาะตน เมื่อถึงจุดที่อิมัตถ์เต็มที่แล้วเมื่อไร นิโรธคือธรรมที่ปลงกิเลส ก็จะปรากฏแก่นักปฏิบัติเอง

ถึงผู้นั้นไม่เคยศึกษา ไม่เข้าใจในความหมายของนิโรธมาก่อน ก็ไม่เป็นปัญหา เหมือนกับที่ สุดของเส้นทางเป็นอย่างไรเราไม่ต้องกังวล ไม่ต้องคาดหมายว่าเป็นอย่างไร อย่างนี้ เมื่อเราเดินตามทางตรงไปอยู่แล้ว ความสิ้นสุดของเส้นทาง เราจะเป็นผู้รู้เองเห็นเองโดยไม่ต้องถามใครว่าความสิ้นสุดของเส้นทางเป็นอย่างไร นี่ฉันใด

คำว่านิโรธคือความดับทุกข์เป็นอย่างไร กิเลส ตัณหา อวิชชา หมดไปจากใจ เป็นลักษณะอย่างไร ความบริสุทธิ์

ที่ไม่มีภพชาติเป็นที่เกิดอีกต่อไปจะอยู่กันอย่างไร ก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรคาดหมายทั้งสิ้น ฉะนั้นนิโรธ คือความดับทุกข์ เมื่อท่านได้บรรลุถึงภูมิธรรมของพระอริยเจ้าแล้วเมื่อไร ในวินาทีนั้นท่านจะเป็นผู้รู้เองไม่ต้องไปถามใครๆทั้งสิ้น

ข้อสำคัญคือ การปฏิบัติให้ตรงต่อองค์มรรค แม้สติปัญญา ๔ มีกาย เวทนา จิต ธรรม ก็มารวมอยู่ในองค์มรรคทั้งสิ้น ถึงองค์มรรคทั้ง ๗ ข้อ มีสัมมาสังกัปปो สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว สัมมาวายาโม สัมมาสติ สัมมาสมาธิ ก็อาศัยสัมมาทิฐิคือปัญญาที่เห็นชอบเป็นสิ่งควบคุม หรือเป็นพลังหนุนมรรคข้ออื่นให้ เป็นสัมมาอย่างชอบธรรม เหมือนการขับรถ ขับเครื่องบิน ถ้าผู้ขับรู้เส้นทางเพียงคนเดียวเท่านั้น ก็สามารถนำรถ นำเครื่องบินพร้อมทั้งคณะไปถึงที่จุดหมายปลายทางได้อย่างปลอดภัย

นี่ฉันใด สัมมาทิฐิ คือปัญญาความเห็นชอบ ความเห็นจริง ความเห็นตรงต่อหลักสัจธรรม จึงเป็นเข็มทิศชี้จุดที่ต้องให้แก่มรรคข้ออื่นๆอย่างเป็นธรรม สัมมาสังกัปปอ การดำริพิจารณาใคร่ครวญในเหตุปัจจัย ก็เป็นไปตามหลักความจริงโดยชอบธรรม นี่คือนิยามความเห็นชอบ จึงเป็นองค์การที่สำคัญ การพิจารณาความทุกข์ที่มีอยู่

กับตัวเอง หรือความทุกข์ที่มีกับคนอื่นสัตว์อื่น ก็ให้รู้เห็น เป็นสภาพเดียวกัน จะเป็นปวดหัว ปวดฟัน ปวดใน ร่างกายส่วนต่างๆ หรือทุกข์เพราะการเจ็บไข้ได้ป่วยในโรค นานาชนิด ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากความเกิดทั้งนั้น

ทุกข์ในการเกิดมีอะไรบ้าง ขอให้ท่านใช้ปัญญา พิจารณาตามความสามารถด้วยสติปัญญาของท่าน เพื่อ เป็นอุบายสอนจิตให้จิตได้รู้เห็นตามความเป็นจริง และ ท่านนั้นแหละจะเกิดความกลัวในทุกข์ในการเกิด ถ้าเพียง มาเอาความรู้จากผู้เขียน คอยเอาความเข้าใจจากผู้เขียน จะไม่เป็นปัจจัยตัดตั้ง คือความรู้เห็นเฉพาะตัวท่านเลย

ฉะนั้น ผู้เขียนจึงมีความต้องการให้ท่านพึงสติปัญญา ของท่านเอง ความรู้ทุกข์เห็นทุกข์ด้วยปัญญาท่านนั้นแหละ จึงจะมีความเบื่อบรรเทาในการเกิด และจึงจะมีช่องทาง ตัดกระแสแห่งความเกิดได้อย่างง่ายดาย

ความอยากย่อมบังคับ กายวาจาใจก็ทำตามอย่าง
ผู้บริวารยอมยอมแสงสว่างก็มีอยู่จริง
ข้าพเจ้าขอด้วยโมหะไม่มี
สัตว์โลกทั้งหลาย
มีวิชาคุมทอไว้จริงไม่จริง

หนังสือธรรมะกับชีวิต

พจนานุกรม พจนานุกรม

เหตุที่จะเกิดเป็นภพชาติมีจำนวนมาก แต่จะอธิบายอย่างย่อเพียง ๓ เหตุเท่านั้น คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา นอกจากนั้นให้ท่านช่วยฝึกปัญญาของตัวเอง เปรียบเหมือนผู้เขียนได้มอบมิตและหินให้แล้ว การลับมิตที่จะให้มีคมกล้าก็ให้ท่านลับเอง และใช้มีดฟันอะไรให้ขาดด้วยคมมีดของตัวเอง

หรือเปรียบเหมือนกับครูได้มอบปากกากับกระดาษให้แล้ว ต้องฝึกเขียนด้วยตนเอง ในครั้งแรกตัวหนังสืออาจจะไม่สวยงาม สะกดการันต์ไม่ถูก สำนวนในการเขียนไม่กลมกลืนกัน เราก็พยายามฝึกเขียนจนเกิดความชำนาญ ฝึกเขียนบ่อยๆ ทุกอย่างจะเรียบร้อยไปเอง หรือฝึกอ่านหนังสืออ่านทีแรกก็ตะกุกตะกัก ผิดๆ ญกๆ ฝึกอ่านบ่อยๆ สังเกตตัวหนังสือ สังเกตข้อความที่อ่าน ไม่นานก็จะอ่านหนังสือได้รวดเร็วและถูกต้อง หรือฝึกงานอย่างอื่นก็ต้องมีความตั้งใจเป็นสิ่งสำคัญ งานนั้นๆ ก็จะสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว

นี่ฉันใด การใช้ปัญญาพิจารณาเหตุแห่งความเกิดที่ยกขึ้นไว้เป็นหลักใหญ่ ๓ ประการนั้นคือเรื่องของตัณหาที่เป็นเหตุพาให้เกิดเป็นภพเป็นชาติ และเป็นเหตุที่วทวนหมุนเวียนอยู่ในภพทั้งสาม นั่นคือ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา

กามตัณหา นั้นแยกออกเป็นสองประเภท คือ

๑. วัตถุกาม

๒. กิเลสกาม

วัตถุกาม นั้นคือ วัตถุสมบัติที่เรามีความผูกพันยินดีให้พิจารณาเฉพาะที่เป็นส่วนของตนเท่านั้น เพราะเราจะแก้ตัณหาตัวเองที่ยังมีความอยาก ที่ติดอยู่ในวัตถุเหล่านั้นให้ผ่อนคลายจากใจไป การพิจารณาวัตถุแต่ละอย่างก็ให้ลงสู่หลักจรรยา คือ ทุกขัง อนิจจัง อนัตตา การพิจารณาทุกข์เกี่ยวกับวัตถุก็ให้ดูจิตที่มีความยึดถือในวัตถุนั้นในหลักความจริง ให้พิจารณาว่าวัตถุนั้นไม่มีอะไรเป็นของของเราที่แน่นอน ถ้าเรามีความยินดี จิตมีความผูกพันในวัตถุนั้นมากเกินไป เมื่อวัตถุนั้นหายไปฉิบหายไปด้วยวิบัติความทุกข์ใจที่มีความอาลัยในวัตถุนั้นๆ ก็เกิดความพิโรธรำพัน ร้องไห้ เกิดความเสียใจทุกข์ใจ เป็นลมล้มไปโดยไม่มีสติรู้ตัว นี่ก็เป็นความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากผู้ไม่เคยพิจารณาให้จิตได้รู้เห็นตามหลักความจริง

จะหาความสุขจากกามไม่พบ

คำว่ากิเลสกามนั้นคือ จิตมีความยินดี ความผูกพันอยู่กับกามคุณ มีรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ จิตมีความรัก จิตมีความใคร่ จิตมีความกำหนัดเป็นอารมณ์ จิตมีความต้องการอยู่กับกามคุณนี้ เมื่อจิตมีความผูกพันอยู่กับกาม การแสวงหาเพื่อกามก็พยายามดิ้นรนทุกวิถีทาง ความต้องการของจิตที่ลุ่มหลงอยู่ในกิเลสกามนี้ย่อมมีประจำโลก

ส่วนพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ทั้งหลายที่ท่านเข้าสู่นิพพานไปแล้ว ในครั้งแรกท่านก็มีความยินดีอยู่กับวัตถุกาม กิเลสกามเหมือนกันกับพวกเราทั้งหลาย แต่ท่านมีสติปัญญาที่ฉลาด จึงได้ตัดขาดออกจากความอยากของกามนี้ไป

นี่เราเป็นนักปฏิบัติ ต้องเตรียมตัวเตรียมใจใช้สติปัญญาหยั่งลงสู่หลักสัจธรรม เพื่อลบล้างความเข้าใจเดิมที่มีความผูกพันอยู่ในกาม ถอนความยึดมั่นของจิตที่หลงผิดติดอยู่ในวัตถุกาม กิเลสกาม ด้วยความพยายามเต็มที่ ให้จิตมีความรู้เห็นโทษ รู้เห็นทุกข์ รู้เห็นภัย ให้รู้เห็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากกามคุณนี้ให้ชัดเจน

นี่เป็นเพียงอุบายส่วนย่อยในหลักการพิจารณา เหมือนกรุยแนวทางเพื่อให้ท่านได้ใช้ปัญญาโดยพิสดารต่อไป **ปัญญาพิจารณาได้มากน้อยเท่าไร นั่นคือเป็นปัญญาของเราโดยตรง ความรู้ ความฉลาด ความเฉียบแหลม ความรู้รอบในสรรพกิเลสทั้งหลายที่มีอยู่ในใจ ก็จะใช้ปัญญาที่เราสร้างขึ้นมานี้เองเป็นอาวุธเพื่อสังหารกิเลสตัณหาให้หมดไปจากใจ**

นี่คือผู้ฉลาดในการปฏิบัติธรรม ไม่จำเป็นจะต้องไปยืมความรู้ความฉลาดจากใคร เพราะสติปัญญาความสามารถของเราก็มีกำลังพอตัว จึงเป็นผู้พร้อมที่จะออกสู่สนามรบต่อสู้กับศัตรูคือกิเลสตัณหาให้หมดไปจากใจอย่างง่ายดาย

คำว่า ภาวตัณหา คือจิตมีความยินดีอยู่ในภพที่เกิด ไม่อยากเปลี่ยนแปลงจากภพเดิมนี้อีกไป เคยอยู่กับชาติภพอะไร ก็อยากอยู่กับภพชาตินั้นๆต่อไป มีความยินดีผูกพันอยู่ในภพนั้นๆไม่มีวันจืดจาง ถ้าเป็นภพชาติที่เป็นมนุษย์ก็อยากอยู่ในภพชาติที่เป็นมนุษย์นี้ตลอดไป ใครจะว่าภพชาติของสวรรค์ พรหมโลก มีความสุขดีกว่านี้ก็ไม่สนใจ ตัวเองมีความเป็นอยู่อย่างไรก็อยากอยู่ไปตามภพเดิม

หรือมีเหตุที่จะตายจากภพที่เป็นมนุษย์นี้ไป จิตก็มีความผูกพันยึดหมายอยู่กับอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นลูกหลาน

หรือวัตถุธสมบัติที่ตัวเองมีความยินดี เพื่อให้มาเกิดในตระกูลนี้อีกต่อไป ตัวเองมีลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ในกามคุณอย่างไร ใจก็มีความยินดีผูกพันอยู่กับลาภ ยศ สรรเสริญ สุขนั้นๆ หรือตัวเองมีความพร้อมด้วย สุวณฺณตา สุสรตา สุสณฺจานํ สุรูปตา อธิกิจจํ ปริวารโ ก็มีความปรารถนาอยากจะเป็นอยู่อย่างเดิม หรือเทวดาที่มีความสุขในภพที่เป็นทิพย์ เขาก็มีความยินดีอยากจะอยู่ในภพที่เป็นทิพย์ตลอดไป แต่ภพของพวกเทพมีส่วนที่จำกัดตามบุญกุศล ถึงอยากจะอยู่ในโลกที่เป็นทิพย์ตลอดไป นั้นเป็นเพียงความอยากอยู่ในภพที่ตัวเองมีความยินดี

อนิจจัง จึงไม่มีใครมีความสมหวัง ไม่สมความปรารถนาตามความอยากของตน จำเป็นต้องได้พลัดพรากจากของรักของชอบใจไป การเปลี่ยนจากภพเดิมไป เพราะมีโมหะอวิชชาปิดบังจิตเอาไว้ จะไปตกอยู่ในภพไหนก็กรรมพาให้เป็นไป เมื่อได้เกิดในภพใหม่ไปแล้ว ความหลงในภพเดิม ความไม่รู้ในภพเดิมก็หมดไป มีแต่ความพอใจยินดีในภพที่เกิดในชาติปัจจุบันเท่านั้น

นี้ผู้เขียนเพียงชี้แนะแนวทางให้เท่านั้น ส่วนการใช้ปัญญาพิจารณาให้รู้เห็นในภพที่เรากำลังหลงอยู่ ก็ให้เราพิจารณาใคร่ครวญดูด้วยปัญญาของตัวเอง เพื่อให้จิตได้รู้เห็นตามความเป็นจริงของชาติภพนั้นๆ

ต้นหาพาให้เกิดทุกข์ตลอดไป

คำว่าวิภวตัณหา คือไม่ยอมไปเกิดในภพชาติที่ไม่ชอบใจ เช่นพวกเทพที่อยู่ในโลกที่เป็นทิพย์ เขาก็ไม่ยอมมาเกิดมาเป็นมนุษย์ หรือผู้ที่เกิดเป็นมนุษย์ในฐานะที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความเพียบพร้อมด้วยกามคุณ เขาก็ไม่ยอมมาเกิดในตระกูลที่ต่ำต้อยยากจน หรือไม่ยอมเกิดเป็นคนพิกลพิการ เสียหูเสียตา มีอวัยวะไม่สมประกอบ ในรูปร่างกลางตัว ไม่ยอมไปเกิดในภพของอบายภูมิ มีนรกเปรต อสุรกาย ลัทธิดิรัจฉาน

ความไม่ยอมเกิดในภพที่ไม่ชอบใจนี้เอง จึงเรียกว่าวิภวตัณหา ถึงจะไม่ยอมเกิดในภพดังกล่าว ก็จำเป็นต้องได้เกิดเมื่อตัวเองทำกรรมไว้ไม่ดีเมื่อกรรมชั่วส่งผลให้ไปเกิดในภพไหนก็ต้องไปตามกรรม ไม่มีสิทธิ์ที่จะเรียกร้องเอาตามใจชอบของตน เหมือนคนที่ถูกคุมขังในตารางจะเรียกร้องเอาอะไรตามชอบใจไม่ได้ ที่อยู่หลับนอน อาหารการกิน จะไม่เป็นไปตามความอยากของตัวเอง นี่ฉันใดใจที่ได้รับผลของกรรมชั่วแล้ว จะต้องได้รับผลของกรรมนั้นต่อไป จนกว่าจะหมดผลกรรมที่ทำไว้ นี่เป็นนิสัยของ

ผู้ไม่มีปัญญา ไม่เข้าใจในเหตุผล อาศัยความอยากเป็นใหญ่ ต้องการแต่สิ่งที่ดีและชอบใจ แต่ไม่ประกอบกรรมดีเอาไว้ เมื่อผลร้ายเกิดขึ้นก็เกิดความไม่ชอบใจ

ฉะนั้น ขอให้หนักปฏิบัติทุกท่านได้ใช้ปัญญาพิจารณา ให้จิตได้รู้เห็นในเหตุที่จะทำให้เกิดทุกข์ เพราะกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ทั้งสามนี้จึงเป็นสถานที่ที่มวลมนุษยชาติเกิดมาในโลกและสัตว์ดิรัจฉานทุกประเภทได้หมุนตัวไปตามความอยาก สร้างเหตุให้เกิดความทุกข์ของภพชาติตลอดไป เหตุปัจจัยที่มีการหมุนเวียนอยู่ในภพทั้งสามก็เนื่องจากตัณหาคือความอยากตัวนี้เป็นเหตุ ถ้าดับเหตุนี้ได้แล้ว ภพทั้งสามก็หมดปัญหาไป

ที่ได้อธิบายถึงการใช้ปัญญาพิจารณาให้รู้เห็นเหตุให้เกิดทุกข์ มีกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ที่กล่าวมาโดยย่อนี้ คิดว่าท่านคงพอจะเข้าใจในแนวทาง เพราะตัณหาทั้งสามนี้เป็นวัฏจักรให้เราได้หมุนเวียนเปลี่ยนไป **ความเข้าใจว่าตัณหาพาให้เรามีความสุขนั้นเป็นความเข้าใจผิดของตัวเอง**

เราเคยใช้ปัญญาพิจารณาดูใหม่ว่า คนเราเกิดมาในโลกนี้มีใครบ้างที่ได้รับความสุขจากตัณหาที่แน่นอน ต้องพิจารณาด้วยปัญญาดูบ้างเพื่อให้จิตได้เกิดความสำนึกตัว แม้ตัวเรา

เองที่กำลังวิ่งตามตัณหาอยู่ในขณะนี้ เราได้พบความสุขของตัณหาหรือยัง ขณะนี้เราไม่มีปัญญา จึงปล่อยให้ตัณหาลากตัวไป กิเลสตัณหาได้ลากตัวเราให้วนเวียนอยู่ในภพทั้งสามนี้มานาน และจะลากตัวเราให้ไปเกิดเอาภพเอาชาติต่อไป ไม่มีที่สิ้นสุด

เราจะปล่อยตัวให้กิเลสตัณหาลากตัวไปลากตัวมาอยู่อย่างนี้หรือ ทำไม่จึงไม่ใช้ปัญญาพิจารณาดูความเป็นมาความเป็นอยู่ และความเป็นไปในชาติภพของตัวเราบ้าง

ในชาติภพที่ผ่านมาในอดีต เราได้วัตรอุสมบัติของโลกอะไรบ้าง เพียงเกิดขึ้นมาแล้วหาอยู่หากินไปวันๆเท่านั้น ไม่นานสังขารร่างกายก็แก่ เจ็บ ตาย ทัพบมในแผ่นดินไป จะเอาสมบัติวัตรอุอะไรติดตามตัวไปไม่ได้เลย

แม้ในชาตินี้ กิเลสตัณหาที่ลากตัวเองมาเกิดเอาภพเอาชาติอีก แล้วก็หาอยู่หากินไปเป็นวันๆเช่นกัน ไม่นานสังขารก็แตกสลายตายไป เราจะได้วัตรอุสมบัติของโลกอะไรติดตามตัวไปด้วย หรือจะไปเกิดเอาภพชาติในอนาคตอีก ก็จะเป็นเหมือนกันกับชาติภพที่ผ่านมา จะว่าความทุกข์กายทุกข์ใจก็เหมือนกัน **มีความผันแปรเปลี่ยนไป ไม่มีอะไรเที่ยงพอจะอาศัยได้ มีแต่ความเป็นไปตามหลักอนิจจัง มีแต่ความสิ้นหวังไปตามๆกัน**

ความเข้าใจว่าธาตุ ๔ ชั้น ๕ เป็นตัวตนของเรา หรือ
สิ่งอื่นที่เรามีความเข้าใจว่าเป็นของเรา นี่เป็นเพียงความ
เข้าใจไปตามโมหะ อวิชชา ที่ไม่มีความรู้เห็นตามหลักสัจธรรม
จึงเกิดความมั่นหมายยึดถือว่าเป็นตนและของของตนขึ้นมา

คำว่าอนัตตา ความสิ้นเนื้อประดาตัวได้ประกาศ
ความจริงอยู่แล้วอย่างเปิดเผย มีอยู่ตามป่าช้า ตามเมรุ
ดังได้เห็นกันอยู่เป็นประจำ นั้นหรือที่ว่าเป็นอัตตาตัวตน
ทุกคนก็ต้องไปในลักษณะอย่างเดียวกัน ถึงจะมีชีวิต
ครองร่างอยู่ก็ตาม อีกสักวันหนึ่งข้างหน้า คำว่าอัตตา
ตัวตนก็จะเป็นโมฆะไป นี้ขอให้พวกเราใช้ปัญญาพิจารณา
ดูความเป็นจริงเอาไว้บ้าง เพื่อเป็นช่องทางให้จิตได้รู้เห็น
ตามหลักสัจธรรม

ตนเขลาคิดว่ามีบุตร มีทรัพย์
จึงมีตามเรื่อตวรรษ
ความจริงตัวแดงก็ยังไม่
บุตรและทรัพย์จะมีมาจากไหน
ความทุกข์ ความเรื่อตวรรษเกิดจันเพราะเรื่อว่าเรา
ความทุกข์ ความเรื่อตวรรษยังมีในผลก็เข้าใจว่ามีความสุข
เมื่อของก็มีทั้งพินิจอยู่ทุกที่ที่ผลยัง
มันก็เพราะเรื่อว่าเรามีของๆ ตาม

บท ๑๐๗๘ บทกวี ปุณฺณโกส

ต้องเข้าใจหลักสมมติ

นักปฏิบัติต้องเข้าใจในหลักสมมติ แต่อย่าไปหลงในสมมตินั้นๆ และก็ต้องอาศัยในสมมตินี้ไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่ ในช่วงที่มีชีวิตมีอยู่ก็ให้รู้เห็นตามความเป็นจริง เพราะทุกสิ่งเป็นเพียงอาศัยซึ่งกันและกันอยู่เท่านั้น ไม่กี่วันเดือนปีก็จะได้พลัดพรากจากกันไป ถึงจะอาลัยอาวรณ์ร้องให้ด้วยความเสียดายก็ไม่เป็นผล

ฉะนั้น นักปฏิบัติต้องเป็นผู้เตรียมใจเอาไว้เพื่อจะเผชิญกับเหตุการณ์อย่างนี้ เราก็จะไม่มีความทุกข์ใจเสียใจร้องไห้จนเกินความพอดี **มีอะไรเป็นที่รับผิดชอบก็ต้องดูแลรักษา หรือการแสวงหาที่ให้อยู่ในขอบเขตของสุจริตที่เป็นธรรม** **ถึงได้มาก็ให้รู้ว่าสิ่งนี้เป็นเพียงสมมติเท่านั้น** เราก็เป็นสมมติให้แก่ตัวเรา เขาก็เป็นสมมติให้แก่ตัวเขา

ทุกคนย่อมมีสิทธิ์ใช้สมมติให้เป็นประโยชน์แก่ตัวเอง และใช้สมมตินั้นๆ ในทางที่สุจริตธรรม ฉะนั้น ควรใช้ปัญญาพิจารณาสมมติที่มีอยู่ในโลกให้เข้าใจ และรู้เห็นตามความเป็นจริงในสมมตินั้นๆ อย่างชัดเจน ความลุ่มหลงในชาติภาพก็จะมีช่องทางที่จะจบสิ้นได้ง่าย

นี่เป็นปัญหาเริ่มแรกที่นักปฏิบัติต้องรู้รอบเอาไว้ให้เข้าใจในการหมุนเวียนไปตามกระแสของโลกอย่างรอบด้าน นั่นคือผู้ที่กำลังแหวกช่องออกจากภพทั้งสามด้วยกำลังความสามารถของสติปัญญาของตัวเอง กำลังเฟื่องเลี้ยงดูจุดที่ทำให้จิตเกิดความลุ่มหลง ว่ามีส่วนไหนของโลกที่เรายังไม่เข้าใจ และมีสมมติส่วนไหนที่เราเอามาปิดบังความจริง ที่ทำให้เราเกิดความหลงใหลใฝ่ฝัน ตราบใดที่เรายังเอาสมมติโลกมาปิดบังความจริง ตราบนั้นความจริงก็จะไม่ปรากฏแก่จิต จะมีแต่ความมืดบอดอยู่ในโลกนี้ตลอดไป

ฉะนั้น การภาวนาปฏิบัติต้องเข้าใจในการวางพื้นฐาน ไม่ใช่จะละกิเลส ตัณหา อวิชชา อุปาทาน ความยึดมั่นของจิตให้หมดไปสิ้นไปโดยความเข้าใจที่ไร้เหตุผล ดังมีนักปฏิบัติหลายคนพูดเรื่อยเปื่อยไปว่า เมื่อจิตมีความสงบเป็นสมาธิแล้ว จิตจะมีความบริสุทธิ์ผ่องใส ทั้งผู้สอนและผู้ปฏิบัติตามย่อมมีความเข้าใจไปในลักษณะนี้

ที่สำคัญก็คือผู้สอน เมื่อมีความเข้าใจผิดเพียงคนเดียว ก็ทำให้คนอื่นมีความเห็นผิดหลายพันคน ดังคำสอนว่า จิตมีความบริสุทธิ์เพราะการทำสมาธิ เป็นต้น ซึ่งขัดกันกับคำสอนของพระพุทธเจ้า ดังคำว่า **ปญญา ยปริสุตฺตมฺหิตํ จิตฺตํ** **ความบริสุทธิ์ได้เพราะปัญญา** ไม่ใช่ว่าความบริสุทธิ์ของ

จิตจะเกิดขึ้นจากสมาธิ ดังที่เราเข้าใจหรือได้ยินอยู่บ่อยๆ ว่าทำสมาธิให้จิตว่าง ว่างจากอารมณ์ ว่างจากกิเลสตัณหา อวิชชา หรือให้จิตว่างจากสรรพสิ่งทั้งหลาย

แต่ทำไมผู้พูดจึงไม่รู้เรื่องของดาบศฤงษีเอาไว้บ้าง เพราะพวกศฤงษีเขายังทำให้จิตว่างได้ดีกว่าพวกเราและว่างจากทุกสิ่งทุกอย่าง จนเป็นรูปฌาน อรูปฌาน และไม่มีศฤงษีคนใดมีจิตบริสุทธิ์ได้ด้วยสมาธิ เพราะคำอย่างนี้ไม่มีในคาสนาพุทธ ไม่น่าจะคิดเอาขึ้นมาสอนให้คนอื่นเข้าใจผิดเลย เพราะความบริสุทธิ์จะมีเฉพาะพระอรหันต์เท่านั้น แม้ภูมิธรรมของพระโสดา พระสกิทาคา พระอนาคา ก็ยังไม่มี ความบริสุทธิ์อย่างสมบูรณ์ ภูมิธรรมที่มีความบริสุทธิ์เต็มเท่านั้น คือภูมิธรรมของพระอรหันต์

ฉะนั้น ขอให้นักปฏิบัติจงเข้าใจตามนี้ จึงจะเป็นสัมมาทิฐิคือความเข้าใจที่ถูกต้อง และเป็นไปตามอริยมรรค เพื่อจะก้าวขึ้นสู่อริยผลต่อไป

บทสรุป

ขณะนี้เมื่อนักปฏิบัติตีความหมายในมรรคผลแตกต่างกัน เพียงจิตมีความสงบเป็นสมาธิ มีจิตว่างชั่วคราวก็หาเอาปริยัติเข้ามาเปรียบเทียบตรวจดูความว่างที่เกิดขึ้น ว่าจิตตกอยู่กระแสนิยมขั้นไหน หรือได้อันดับญาณที่เท่าไร ก็เลยกลายเป็นพระอริยเจ้าเปรียบเทียบไป

บางครั้งก็ไปเปรียบเทียบกับภูมิธรรมของพระอรหันต์

บางครั้งก็เปรียบเทียบกับภูมิธรรมของพระอริยเจ้าขั้นใดขั้นหนึ่ง

บางครั้งก็เป็นจิตปลุกชุนไป

คำว่า **ปัจฉัจจัง** **รู้เฉพาะตน** ก็หมดความหมายไป คืออยากให้ครูอาจารย์พยากรณ์ตัวเองว่า **ได้ขั้นนั้นขั้นนี้ไป** ความเข้าใจอย่างนี้จึงผิดวิสัยของพระอริยเจ้าที่แท้จริง ฉะนั้นเราเป็นนักปฏิบัติควรศึกษาให้เข้าใจในคำว่า **บรรลุอริยธรรม** ถ้าไม่เข้าใจคำนี้ อาจไปคว้าเอาจิตว่าง เอาความสว่างที่เกิดจากการทำสมาธิ มาเป็นการบรรลุอริยธรรมไปก็เป็นได้ หรือเห็นรูปเทพที่เป็นนิมิตมา

ปรากฏ หรือรูปใดที่ต้องการอยากให้เห็น เพียงนิมิตที่เป็นส่วนหยาบๆเท่านั้น ก็ยังเข้าใจว่าตัวเองมีญาณนั้นญาณนี้ไป

ความเข้าใจของนักปฏิบัติที่มีความแตกต่างกัน ก็เนื่องจากตีความหมายในธรรมไม่เหมือนกัน ความเห็นความเข้าใจจึงไม่ตรงกัน ดังได้เห็นป้ายวัดบอกว่า สำนักวิปัสสนา หรือไปปฏิบัติวิปัสสนาที่นั่นที่นี่ แต่การปฏิบัติจริงๆไม่เป็นไปตามคำว่าวิปัสสนาเลย พวกมันไปนั่งสมาธิ นึกคำบริกรรมให้จิตว่างเท่านั้น นี่คือการใช้ในสมมติบัญญัติ ไม่ถูก ไม่เข้าใจในอุบายการทำสมถะ ไม่เข้าใจในอุบายการเจริญวิปัสสนา ฉะนั้นนักปฏิบัติต้องศึกษาคำว่าสมถะ และวิปัสสนาให้เข้าใจ เพื่อจะนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง เพราะการเจริญสมถะกับการเจริญวิปัสสนามีอุบายต่างกัน

การจะเจริญสมถะนั้น ต้องมีสติกำหนดนึกรับบริกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีสติกำหนดอานาปานสติ คือระลึกรู้ลมหายใจเข้าออก เพื่อเป็นอุบายให้จิตอยู่ในปัจจุบัน ให้มีสติกับผู้รู้อยู่ในคำบริกรรมนั้นๆตลอดไป ไม่มีการนึกคิดตรึกตรองในสิ่งใดๆทั้งสิ้น ให้มีความมั่นใจอยู่กับอารมณ์ของสมถะนั้นไม่ให้เผลอ เมื่อออกจากการทำสมาธิแล้ว จึงน้อมจิตไปเจริญวิปัสสนาต่อไป

การเจริญวิปัสสนานั้น เป็นอุบายการใช้ปัญญาพิจารณาให้เป็นไปตามหลักสัจธรรม คือความเป็นจริงตามไตรลักษณ์ คือทุกขัง อนิจจัง อนัตตา หรือความจริงในการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ทั้งเราทั้งเขา หรือความจริงของความสภปรกโสโครกในร่างกายตัวเองและคนอื่น เพื่อให้จิตได้รู้เห็นเป็นสภาพเดียวกัน

อุบายที่จะนำมาประกอบการพิจารณาด้วยปัญญานี้ ต้องอาศัยสัญญา สมมติ สังขาร ที่มีมาในอดีต มีอยู่ในปัจจุบัน และจะเป็นไปในอนาคต เพราะสัญญา สมมติ สังขาร เป็นดาบสองคม ถ้าใช้ไม่เป็นก็มีโทษแก่ตัวเอง เช่นไปหาจํา รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ที่กิเลสตัณหา มีความชอบใจยินดี มีความกำหนดรักใคร่ผูกพัน ทำให้จิตเกิดความกระสันเคล้าคลึง ถ้ารูปที่เรารัก เสียงที่เราชอบใจมีอยู่ สัญญาความจำก็จะไม่มีความหลงลืม ถ้ามีความรักใคร่หลงใหลในรูป สัญญาความจำในรูปนั้นก็จำได้อย่างฝังใจ เมื่อเป็นไปในลักษณะนี้ สมมติก็น้อมปรากฏตัว ว่ารูปนั้นไปพบกันที่ไหน รูปนั้นมีผิวพรรณอย่างไร สูงต่ำอ้วนผอมอย่างไร พุดกันในเรื่องอะไรบ้าง เมื่อสมมิตัวขึ้นมาได้แล้ว สังขารจิต คือความปรุงแต่งเพื่อให้สอดคล้องกันกับความรักความใคร่ก็ขยายความคิดไปให้ถูกกับสมมติเหล่านั้นๆ

และขยายความคิดปรุงแต่งออกไปอย่างพิสดารเสียด้วย สิ่งที่ไม่เคยพูดกันก็ปรุงแต่งสมมติว่าได้พูดกัน ไม่เคยได้สัมผัสกันก็ปรุงแต่งสมมติว่าได้สัมผัสกัน ส่วนจิตที่ยังมีราคะโมหะ อวิชชา ก็ยิ่งเกิดความผูกพันกระสันอยู่ในรูปนั้นๆ อย่างฝังใจ เป็นในลักษณะสร้างวิมานในอากาศ วาดมโนภาพด้วยสมมติ สังขาร คิดปรุงแต่งเอาเอง และก็หลงความคิดตัวเอง นี่เป็นเพียงธรรมารมณที่เกิดขึ้นจากรูปเป็นเหตุ ทำให้จิตเกิดความหลงใหลใฝ่ฝัน อุปาทานความต้องการในกามคุณ ก็ในวันจะหยั่งลึก ยากที่จะถอนตัว

นักปฏิบัติจึงต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้เข้าใจ เพื่อจะได้หาอุปายความแยบคายมาลบล้างสัญญาสมมติสังขารที่เป็นโทษภัยให้หมดไปจากใจ อาศัยสติปัญญาความรอบรู้ในการสัมผัสในรูป เสียง นั้น โดยความสำรวมใจเอาไว้ โดยอาศัยปัญญาพิจารณาในความจำในรูปเสียงให้เป็นมุกกลับอยู่เสมอ

นี้เราเห็นคนตายมาแล้วเป็นจำนวนมาก แต่ทำไมจึงไม่จดจำเอาเรื่องความตายของคนอื่นน้อมเข้ามาพิจารณาความตายแก่ตัวเองบ้าง เพื่อจะให้จิตเกิดความสลัดสังเวชในความตาย แต่ก่อนเราเคยสมมติเอาแต่รูปเสียงมายั่วให้จิตเกิดความหลงใหลเพลิดเพลิน ไม่นึกถึง

ความตายที่จะมาถึงตน แต่บัดนี้เรามาสมมติดูความตายเสียบ้าง เพื่อลดกิเลสตัณหา นี่เป็นอุปายปัญญาเอาสมมติลบลสมมติกันเอง

แต่ก่อนเคยปล่อยให้สังขารจิตปรุงแต่งในรูปเสียง เพื่อให้จิตเกิดความกำเริบในราคะตัณหา หลงใหลในความคิดของตัวเองแทบตัวลอย แต่บัดนี้เรามาเปลี่ยนแผนแนวความคิดเสียใหม่ ให้คิดไปในทางตรงกันข้าม คือคิดทวนกระแส แต่ก่อนเคยคิดแต่เรื่องความสวดยความงามที่จะก่อให้เกิดราคะตัณหา แต่ บัดนี้มาคิดในเรื่องความสกปรกโสโครก คิดเรื่องความทุกข์ที่เกิดขึ้นที่กายที่ใจ คิดเรื่องความไม่เที่ยงที่มีความแปรปรวนเปลี่ยนไปไม่คงที่ คิดเรื่องอนัตตา ไม่มีอะไรเป็นของของตน ทั้งวัตถุสมบัติภายนอก ตลอดทั้งธาตุ ๔ ชั้น ๕ ให้จิตได้รู้เห็นว่าเป็นสภาพของสูญเปล่า จะเอาอะไรมาเป็นสมบัติส่วนตัวไม่ได้เลยทุกอย่าง เป็นเพียงสภาพที่อาศัยกันชั่วคราวเท่านั้น ไม่กี่วันเดือนปีก็จะพลัดพรากจากกันไป ในช่วงที่มีชีวิตอยู่ก็ต้องอาศัยกันไป จนกว่าชีวิตจะหาไม่ นี่เป็นอุปายใช้ความคิดในทางธรรม เพื่อแก้ความคิดปรุงแต่งของสังขารหรือเป็นอุปายใช้ความคิดเพื่อลบล้างความคิดนั่นเอง ฉะนั้นผู้จะหนีจากโลก ต้องเป็นผู้รู้เห็นความเป็นอยู่ของโลกอย่างชัดเจน

เพื่อให้จิตเกิดความกลัว เกิดความเบื่อหน่ายที่จะมาเกิด
 เอาการเอาชาติในโลกนี้ต่อไป นตฺถิ โลเก รโห นาม ให้มี
 สติปัญญาเห็นความลับที่มีในโลกนี้ให้ทั่วถึง

นี่เป็นเพียงชี้แนะให้รู้จักการเจริญสมณะและวิปัสสนา
 ที่มีอุบายแตกต่างกันให้ท่านได้เข้าใจ เพื่อจะได้ใช้สมมติ
 ในการพูดให้ถูกต้อง หรือจะสอนคนอื่นก็สอนให้เข้าหลัก
 เข้าเกณฑ์ตามอุบายนั้นๆได้ถูก ผู้ปฏิบัติตามก็จะมี
 ความเข้าใจได้ถูกต้องไปด้วย จะไม่เป็นเหมือนบอดจวบอด
 ดังที่เคยเป็นมา ถ้าคนตาดีจวบอดก็พอจะไปได้ ถ้าไม่ไหว
 ก็อย่าให้บอดจวบกลับก็แล้วกัน ดังคำอีสานว่า กรรมฐาน
 ชี้เหล่าเมาสอนตายแต่คนอื่น เมื่อสอนตัวเองบ่ได้ ไฟลิ้หม้
 เมื่อลุน (ไฟจะไหม้ทีหลัง)

ดังความเข้าใจที่ฝังลึกอยู่ในขณะนี้ว่า เมื่อจิตสงบเป็น
 สมานแล้วย่อมมีปัญญาเกิดขึ้น ถ้าปัญญาเกิดขึ้นจริงทำไม
 ฤๅษีจึงไม่มีปัญญาเกิดขึ้นเล่า ฉะนั้นการเจริญวิปัสสนาก็คือ
 การใช้ปัญญาพิจารณาค้นคิดตรึกตรองตามเหตุปัจจัย ที่
 ประกอบไปด้วยเหตุด้วยผล และพิจารณาให้แยกคายในหลัก
 ความเป็นจริง **เพราะปัญญาเรามีอยู่แล้ว สติเราก็มีอยู่
 แล้ว แต่เราเอามาใช้ไม่ถูกในทางธรรม** ถ้าค้นคิดไป
 ทางโลกในเรื่องต่างๆ คิดได้ทั้งวันทั้งคืน คิดไปในสิ่งที่

จะทำให้จิตเกิดความเศร้าหมองขุ่นมัว คิดปรุงแต่งไปตาม
 กิเลสสังขาร คิดไปตามความรักความใคร่ในกามคุณ
 ทำให้คิดได้อย่างคล่องตัว แต่ถ้าจะมาคิดในทางธรรม
 ทำให้จิตไม่คิดไม่เป็น

เวลาหาเชือกมาผูกมัดตัวเองก็ยิ่งผูกมัดได้ เวลาแก้
 เชือกออกจากตัวเองก็ต้องแก้ให้ได้ เวลาเอาสิ่งสกปรก
 ฉาบทาตัวเองยังทำได้ ก็ต้องรู้จักวิธีล้างความสกปรก
 นั้นออกจากตัวเอง เมื่อรู้ว่าตัวเองลอบตามกระแสโลก
 ก็พยายามทวนกระแสโลกเอาไว้ อย่าปล่อยให้จิตไหลไป
 ในทางที่ต่ำจนลืมนิ้วตัว

**การพิจารณาด้วยปัญญาก็ต้องฝึกเอาปัญญาที่มีอยู่
 แล้วมาคิดในหลักธรรม คิดอยู่บ่อยๆ พิจารณาอยู่บ่อยๆ
 ความฉลาดก็จะค่อยปรากฏตัวขึ้น** เหมือนกับการฝึกอ่าน
 ฝึกเขียนฝึกพูดในภาษาต่างชาติ เมื่อฝึกใหม่ๆก็ยังไม่เข้าหลัก
 เข้าเกณฑ์ เมื่อฝึกอ่านฝึกเขียนฝึกพูดอยู่บ่อยๆก็จะเกิดความ
 ชำนาญเอง ความฉลาดในการอ่าน การเขียน การพูด ก็จะมี
 ความฉลาดไปในตัว นี่ฉันใด การฝึกปัญญาพิจารณา
 ในทางธรรมในครั้งแรกๆ ก็เป็นลักษณะลุ่มลุกคลุกคลาน
 ไม่เป็นเรื่องติดต่อกัน พิจารณาไปพักเดียวก็หมดไป ไม่มี
 อุบายพอจะให้ปัญญาขยายตัว ในครั้งแรกๆก็ต้องเป็นอย่าง

นั้น เมื่อฝึกดำริพิจารณาใคร่ครวญอยู่บ่อยๆ ก็จะค่อย
ชำนาญไปเอง

**ปัญญาสัมมาทิฐิที่เราฝึกไว้นี้แหละ จะเป็น
พื้นฐานอย่างสำคัญ ถ้าไม่ฝึกปัญญาขั้นพื้นฐานนี้เอาไว้
เมื่อออกจากสมาธิมาแล้วก็จะเป็นนักภาวนาหัวตอ คิด
อะไรไม่เป็น เมื่อเราฝึกปัญญาขั้นพื้นฐานนี้ไว้ดีแล้ว
เมื่อออกจากสมาธิมาทุกครั้งก็จะโน้มจิตคิดพิจารณาด้วย
ปัญญาที่มีอยู่นี้ต่อไปให้ต่อเนื่องกัน เมื่อมีความเหนื่อย
ในการพิจารณาก็กำหนดจิตทำสมาธิต่อไป นี่คือนิยาม
หนุนสมาธิ สมาธิหนุนปัญญา ทั้งสองอย่างก็จะเป็นกำลัง
หนุนกันไปในตัว**

ปัญญาส่วนหยาบก็เป็นกำลังหนุนสมาธิส่วนหยาบ
ปัญญาขั้นกลางก็หนุนสมาธิขั้นกลาง ปัญญาส่วนละเอียด
ก็หนุนสมาธิส่วนละเอียด หรือสมาธิขั้นต่ำก็เป็นกำลัง
หนุนให้ปัญญาขั้นต่ำ สมาธิขั้นกลางก็เป็นกำลังหนุนให้
ปัญญาขั้นกลาง สมาธิขั้นละเอียดก็เป็นกำลังให้ปัญญา
ขั้นละเอียด ฉะนั้น สมถะ วิปัสสนา จึงเป็นอุบายการ
ปฏิบัติที่ต่อเนื่องกัน จะใช้อุบายวิปัสสนาก่อน สมาธิตาม
หลังก็ได้ หรือจะทำสมาธิก่อนแล้วพิจารณาด้วยปัญญาที่หลัง
ก็ได้ เราจะใช้อุบายไหนก่อนก็ให้สังเกตดูอารมณ์ภายใน

จิตที่สัมผัสสมาธิเป็นอุบาย หรือสถานที่ที่เราจะประกอบความ
เพียร ก็ต้องเข้าใจว่า สถานที่อย่างนี้เราควรเจริญกรรมฐาน
อะไรจึงจะได้ผล ทุกคนต้องเสริมสร้างความฉลาดของตัวเอง
ให้พร้อม เพื่อให้มีความสอดคล้องในการปฏิบัติธรรม

หนังสือพันกระแสนี้ ผู้เขียนไม่ได้อธิบายผลของ
การปฏิบัติเอาไว้ เพราะได้อธิบายไว้ในหนังสือ ทวนกระแส
ตัดกระแส ข้ามกระแส เอาไว้แล้ว ถึงจะอธิบายก็เป็นผลที่
เกิดขึ้นจากการปฏิบัติเหมือนกัน หนังสือเล่มนี้ เมื่อหาก
ท่านยังสงสัยในอุบายใด ผู้เขียนก็พร้อมที่จะอธิบาย
เพิ่มเติม และให้ถือว่า ทั้งผู้เขียนและผู้อ่านย่อมมีเจตนา
เพื่อสัมมาทิฐิ คือปัญญาความเห็นชอบเป็นหลักสำคัญ
ฉะนั้นขอให้ท่านผู้อ่านและคณะศิษย์ผู้จัดพิมพ์ จงมีส่วน
รู้เห็นสังขารด้วยสติปัญญาความฉลาดเฉียบแหลมคมคาย
ให้เป็นไปตามหลักความจริงดังคำว่า **ตนแลเป็นที่พึ่งของตน**
คือพึ่งสติปัญญาความสามารถของตัวเอง ผู้อื่นเป็นเพียง
ชี้แนะให้เท่านั้น ส่วนการปฏิบัติที่จริงจังจึงเป็นหน้าที่ของ
ตัวเราเอง

ถึงจะมีปัญญาน้อยก็ให้เป็นปัญญาที่มีคุณภาพ มี
ความฉลาดเฉียบแหลมอยู่ในตัว ดีกว่าปัญญาที่มีมากแต่
ใช้ปัญญาไม่เป็น ฉะนั้น อุบายการปฏิบัติจึงเป็นหลักเฉพาะ

ที่จะนำมาแก้ไขกิเลสตัณหาโดยตรง กิเลสตัณหาที่มีอยู่ในใจเป็นลักษณะอย่างไร อุบายธรรมที่จะนำมาแก้ไขก็ให้ถูกกับจุดนั้นๆ ถึงจะมีปัญญามากแต่ไม่มีคุณภาพ ก็จะแก้ไขปัญหามีอยู่ภายในใจไม่ได้เลย ฉะนั้นการปฏิบัติไม่จำเป็นจะวิ่งตามปริยัติจนลืมกิเลสตัณหาที่มีอยู่ภายในใจ กิเลสตัณหาเคลื่อนตัวไปก่อเหตุที่ไหน ต้องใช้ปัญญาทำลายในจุดนั้นๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์ อย่าให้กิเลสตัณหาได้ก่อตัวตั้งหลักได้เลย นั่นแล จึงชื่อว่าเป็นนักปฏิบัติที่แท้จริง มรรคผลใดพอที่จะเป็นไปในชาตินี้ได้ ขอให้ปัจจุบันจัดตั้งรู้เห็นเฉพาะตัวของท่านนั้นเทอญ

ประวัติหลวงพ่อกุล ขิปปปัญญา

หลวงพ่อกุล ขิปปปัญญา เกิดเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ท่านได้อุปสมบทเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ ขณะอายุย่างเข้า ๒๗ ปี ที่วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี มีพระธรรมเจดีย์ (จุม พนรุโณ) เป็นพระอุปัชฌาย์

ช่วงแรกที้ออกปฏิบัติภาวนานั้น ท่านได้จาริกบำเพ็ญสมณธรรมไปยังสถานที่ลับปายะหลายแห่ง ได้เข้าถวายตัวเป็นศิษย์ของหลวงปู่ขาว อนาลโย วัดถ้ำกลองเพล จังหวัดหนองบัวลำภู ท่านมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรม จนสามารถรู้แจ้งเห็นจริงในสังขารตามคำสอนของพระพุทธเจ้าได้ หลังจากท่านได้บำเพ็ญกิจส่วนตนเสร็จแล้ว จึงได้อุทิศชีวิตที่เหลืออยู่ทุ่มเทให้แก่การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ท่านได้สร้างวัดป่าบ้านค้อ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีเสนาสนะที่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยปฏิบัติธรรม สำหรับทั้งบรรพชิตและฆราวาส มีเสนาสนะป่าเหมาะแก่การปลีกวิเวก ปัจจุบัน มหาเถรสมาคมประกาศให้วัดป่าบ้านค้อ เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดอุดรธานี (๓) แห่งที่ ๒

หลวงพ่อบุญได้เขียนหนังสือธรรมภาคปฏิบัติกว่า ๒๐ เล่ม ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ท่านจึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติว่า เป็นผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ได้รับพระราชทานรางวัลเสมาธรรมจักร สาขาการแต่งหนังสือทางพระพุทธศาสนา ท่านได้เมตตาออกแสดงธรรมตามที่ต่างๆ และได้มีการจัดทำสื่อธรรมะหลากหลายรูปแบบ ผลงานของท่านเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ

ด้านสาธารณสงเคราะห์ ท่านได้ส่งเสริมกิจการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้บำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือสังคมมากมาย

หลวงพ่อบุญเป็นอัจฉริยบุคคล สร้างพุทธสถานไว้ให้ลูกหลานได้กราบไหว้ ตั้งแต่ออกแบบควบคุมการก่อสร้างพระมหาธาตุเจดีย์ อาคารอบรมธรรมสภา แกะสลักพระพุทธรูปไม้ตะเคียนทอง ๔ ปาง สร้างพิพิธภัณฑ์สำหรับเก็บอัฐิธาตุ บริหาร แสดงประวัติและผลงานของท่าน ได้สร้างวัดและศูนย์ปฏิบัติธรรมหลายแห่ง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

จากการที่หลวงพ่อบุญได้สร้างคุณความดีและประโยชน์ให้ประเทศชาติและพระศาสนาเป็นอย่างมาก ดังนั้นในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ ท่านจึงได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะ นามว่า พระปัญญาพิศาลเถร

หลวงพ่อบุญ ขิปปปณฺโณ ได้ละสังขารด้วยอาการสงบ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ณ วัดป่าบ้านค้อ จังหวัดอุดรธานี รวมสิริอายุได้ ๗๓ ปี ๔๘ พรรษา และได้รับพระราชทานเพลิงสรีระสังขาร เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ อัฐิธาตุของหลวงพ่อบุญได้แปรสภาพเป็นพระธาตุ เป็นเครื่องประกาศคุณธรรมที่บริสุทธิ์ เป็นพระอรหันต์อีกท่านหนึ่งที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบสมดังความมุ่งมั่นตามที่ท่านได้ตั้งสัจจะในครั้งออกบวชว่า “ขอมอบกายและถวายชีวิตเพื่อบูชาคุณพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า และพระสงฆ์เจ้า จะทำประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท”

ผลงานหนังสือธรรมะ
พระอาจารย์ภูทก ขิปปูปปณฺโณ

๑. พ.ศ. ๒๕๒๕ แนวทางปฏิบัติภาวนา
๒. พ.ศ. ๒๕๒๗ ทวนกระแสน์
๓. พ.ศ. ๒๕๒๘ ตัดกระแสน์
๔. พ.ศ. ๒๕๒๙ ข้ามกระแสน์
๕. พ.ศ. ๒๕๓๐ คู่มือชาวพุทธ
๖. พ.ศ. ๒๕๓๑ พันกระแสน์โลก
๗. พ.ศ. ๒๕๓๒ พบกระแสน์ธรรม
๘. พ.ศ. ๒๕๓๕ อัศจรรย์ประวัติ
(ฉบับสมบูรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๗)
๙. พ.ศ. ๒๕๓๗ สัมมาทิฏฐิ เล่ม ๑
๑๐. พ.ศ. ๒๕๓๘ สัมมาทิฏฐิ เล่ม ๒
๑๑. พ.ศ. ๒๕๓๙ พุทธทำนาย
๑๒. พ.ศ. ๒๕๔๐ สัมมาทิฏฐิ เล่ม ๓
๑๓. พ.ศ. ๒๕๔๑ เหตุให้เกิดทุกข์
๑๔. พ.ศ. ๒๕๔๑ ปัญญาอบรมใจ
๑๕. พ.ศ. ๒๕๔๒ ปัญญา ๓
๑๖. พ.ศ. ๒๕๔๔ พุทโธ
๑๗. พ.ศ. ๒๕๔๕ สัมมาศรัทธา

๑๘. พ.ศ. ๒๕๔๗ กาลามสูตร
๑๙. พ.ศ. ๒๕๔๘ สัมปปริสธรรม
๒๐. พ.ศ. ๒๕๕๐ ภัยธรรมชาติ
๒๑. พ.ศ. ๒๕๕๐ เปลี่ยนความเห็น
๒๒. พ.ศ. ๒๕๕๑ จุดประกายปัญญา

ผลงานหนังสือธรรมะ
ที่ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษ

๑. Beyond the Stream of the World
แปลจาก **พินกระแสน้ำโลก**
๒. Entering the Stream of Dhamma
แปลจาก **พบกระแสธรรม**
๓. Cutting off the Stream
แปลจาก **ตัดกระแส**
๔. Going Against the Stream
แปลจาก **ทวนกระแส**
๕. Buddha's 16 Prophecies
แปลจาก **พุทธทำนาย**
๖. Buddho
แปลจาก **พุทธโธ**
๗. Line of Practice for Mental Development
แปลจาก **แนวทางปฏิบัติภาวนา**
๘. Paradigm Shift
แปลจาก **เปลี่ยนความเห็น**
๙. Natural Disaster
แปลจาก **ภัยธรรมชาติ**
๑๐. Spark : Igniting the Flame of Wisdom
แปลจาก **จุดประกายแห่งปัญญา**

วัดและศูนย์ปฏิบัติธรรมในต่างประเทศ

- วัดซานฟรานซิสโกมาราม (สหรัฐอเมริกา) โทร. 1-415-753-0857
KPY Redwood Valley (สหรัฐอเมริกา) โทร. 1-707-485-0833
วัดนิวยอร์คซัมมาราม (สหรัฐอเมริกา) โทร. 1-718-335-3409
วัดฮ่องกงซัมมาราม (ฮ่องกง) โทร. 852-2475-1686

สื่อธรรมะ ONLINE
วัดป่าบ้านค้อ
ค.เวื่อน้ำ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี 41160
โทร. 085-4533245 , 089-4167825
watpabankoh.com watpabankoh@gmail.com

soundcloud.com/watpabankoh
รวมธรรมเทศนาสอนใจ

Watpabankoh
วัดป่าบ้านค้อ

WatpabankohDhamma
วัดป่าบ้านค้อ รวมธรรมะ

ร่วมเป็นเจ้าของภาพพิมพ์หนังสือและสื่อธรรมะของ
หลวงพ่อทูล ขิปปปัญโญ (พระปัญญาพิศาลเถร)
เชิญร่วมบริจาคได้ที่
บัญชีกองทุนมรดกกรรมหลวงพ่อทูล (วัดป่าบ้านค้อ)
ธนาคารกรุงไทย สาขาบ้านผือ บัญชีออมทรัพย์
เลขที่บัญชี ๔๓๑-๐-๓๕๖๔๔-๓

